

mOntaurà

Nº 16 Tardor 1991

REVISTA DE MANCOR DE LA VALL

AJUNTAMENTS
SELVA - MÀNCOR DE LA VALL
METGES DE GUÀRDIA

Adreça
dels
metges

Dr. RICARDO FARRIOLS: C/ M Caballer, n° 5 - MÀNCOR
Dra. LUISA FABREGAT: C/ Dezcallar, n° 9 - SELVA
Dra. MARIA CUADRI: C/ J Estelrich, n° 4 - SELVA

ANY 1991

SERVEIS D'URGÈNCIES: TELEFONAR A L'ÚNIC NÚMERO **28 13 13 - BUSCA 2504**

DISSABTES, DIUMENGES I FESTIUS INCLUÏTS: De les 14 h. del dissabte fins a les 9 h. del dilluns

DIES FEINERS: De les 17 h. fins a les 9 h. del dia següent

LES GUÀRDIES SÓN EXCLUSIVAMENT PER URGÈNCIES,
ELS MALATS NO URGENTS SERAN ATESES EN HORES DE CONSULTA

SUMARI

- Portada: EL POU D'ELS RAFALS. dibuix de l'artista local Catalina Coll Martorell.
- 3.- CRÒNICA. Gabriel Fiol Mateu.
- 7.- "ES BOUS A MI NO EM FAN POR", Guillem Català Morro "Es Català Mallorquí".
- 10.- L'AJUNTAMENT INFORMA.
- 12.- "Mancorins a Londres", Maria Gual Horrach.
- 13.- SA PÀGINA TRETZE. Obiecció de Consciència.
- 14.- Patrimoni Històric-Artístic: SA FONT. Gabriel Fiol Mateu.
- 16.- Entrevista: ISABEL COLL MORRO "Madò Bel de Sa Bodega". Jaume Gual Mora.
- 19.- L'ESCOLA. El claustre.
- 20.- DE CA NOSTRA... Jaume Gual Mora.
- 22.- Grup d'Esplai S'Estel. I tu, que has fet aquest estiu?. Léquip de monitors.
- 24.- SES GLOSES, d'En Tomeu "Sinevé". Un passeig pel terme de Mancor.
- 25.- TOPONIMIA DOCUMENTADA (16). Gabriel Fiol Mateu.
- 26.- ARA HA FET VINT ANYS...
PER LLEPAR-SE ELS DITS. Biel Frontera.
- 27.- ELS LLINATGES DELS MANCORINS (15). Gabriel Fiol Mateu.
- 28.- TEMPERATURES I PLUGES A MÀNCOR DE LA VALL. Miquel Saurina Vallorí.
- 29.- ESGLÉSIA LOCAL. Un antidecàleg que endevina.
Bartomeu Fons Pascual.
EL FUTBOL. Miquel Vallorí.
- Contraportada: IMATGES D'AHIR: Cobertura del Torrent de Biniarroi (1.961). En Biel de Son Nadal.

montaura

MONTAURA. Revista de Mancor de la Vall

Redacció : Grup de Mancorins.

Confecció : En Joan & Co.

Col·laboradors : Tots els qui vulguin

IMPRESSIÓ: Informacions Llevant, S.A.

Dipòsit Legal: PM 3-1988

EDITA : COL·LECTIU MONTAURA

Pl. Ajuntament, 1

07112 MÀNCOR DE LA VALL

Telefon 501776

Les responsabilitats dels articles recauran només damunt de llurs autors.

Activitats Culturals F.C.E.	457777
Ajuntament	501776
Ambulàncies	200362
Ambulatori S.Soc. Inca	502461
A.T.S.	501880
Bombers	085
Dispensari Municipal	504865
Electricitat "Avaries"	500700
Escola "Montaura"	505991
Esperança, Telef. de la	461112
Guardia Civil C.O.S.	062
Activ. Infantil-Juven.F.C.E.	280000
Meteorològica, Inform.	405814
Metge de Guardia (Nº2504)	281313
Notícies (de 8 a 20h)	721172
Parròquia	501828
Projecte Home	456212
Protecció Civil	721040
Pompes Fúnebres	500237
Servei Inf.Atenció Ciut	900-321321
Telegrames per telèfon	722000
Toxicològica, Inform.	91-2620420
Tren, Estació Inca	500059
Urgències S.Social Inca	889000

Radio-Taxi 24 hores 881020

**PER NADAL NO TALLIS ELS ARBRES
DELS NOSTRES BOSCS**

ES UN MISSATGE DEL

GOVERN BALEAR
CONSELLERIA D'AGRICULTURA I PESCA
DIRECCIÓ GENERAL D'ESTRUCTURES AGRÀRIES
I MEDI NATURAL

CRÒNICA

Juliol:

El dia 6 començaren els sopars de germanor que cada estiu organitza l'Associació d'Amics de la Tercera Edat. El ball i sarau amb què acabà foren amenitzats per Manuel Vitaller i Toni Ripoll. El primer dels quals, l'organista D. Manuel, poc temps després, sofrí una indisposició, que a hores d'ara, al finalitzar el trimestre, encara el fa estar hospitalitzat.

El dia 7 morí el funcionari jubilat de la "ONCE", Sr. Josep Ramón Fernández Meléndez. Nascut a Bones Aires a l'any 1915, va quedar cec als quatre anys a causa d'un accident. Residia a Mancor des de l'any 1971. Conegut musicalment com Mestre Semon formà part del conjunt local de música lleugera "Semon y su conjunto". A un concert de piano, interpretat a l'església parroquial de Mancor el dia 15 de març de 1986, demostrà que també tenia un gran domini de la música clàssica. Descansi en pau.

Dia 13 morí Isabel Martorell Mora, als 87 anys d'edat. El seu fill Jaume Moyer i demés familiars rebin el nostre condol.

Dia 20 es casaren a la parròquia de Santa Tecla de Biniamar el mancorí Jaume Pericàs Morro amb la jove d'aquell lloc Francesca Vallès Montiel. Moltes felicitats.

El dia 27, al saló d'exposicions de l'Ajuntament, restà oberta una exposició de brodats, randes i punt mallorquí, molt vistosa i d'alt interès etnològic. La muntà l'Associació d'Amics de la Tercera Edat, amb la col.laboració del nostre Ajuntament i amb el patrocini de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear.

El mateix dia 27 tengué lloc un altre sopar de germanor dels de la tercera edat. Pollastre a l'ast amb tots els ets i uts per complementar un bon àgape, seguit de ball i sarau per llarg.

El dia 29 fou obert al tràfic rodat el pont de la carretera d'Inca que es trobava en obres, com ja informàrem al número anterior de MONTAURA. Es posava fi a les molèsties de donar un petit revolt damunt pis de terra, amb un cert perill per la circulació que ocasionà un espectacular accident, afortunadament sense danys personals. Del mateix vos oferim dues fotografies amablement cedides pel Sr. Robert Jaras.

AGOST:

La premsa regional del dia 6, informa que la Comissió Insular d'Urbanisme acordà la suspensió de l'aprovació de les normes subsidiàries d'urbanisme de Mancor. Es tenen que subsanar algunes deficiències i suprimir l'àrea edificable situada a orient de la Plaça d'Espanya, a l'altra part del torrent de Ca Na Pareta.

El dia 15 els esposos Guillem Martorell i Esperança T. Visa, veieren augmentada la seva família amb el naixement de Joan, primer fill mascle, després de tres nines.

El dia 17 es casaren, a Santa Llúcia, Miguel Angel Roman Orcea, natural d'Ubeda i la mancorina Magdalena Colom Amengual. Els desitjam sort i felicitats en el seu nou estat.

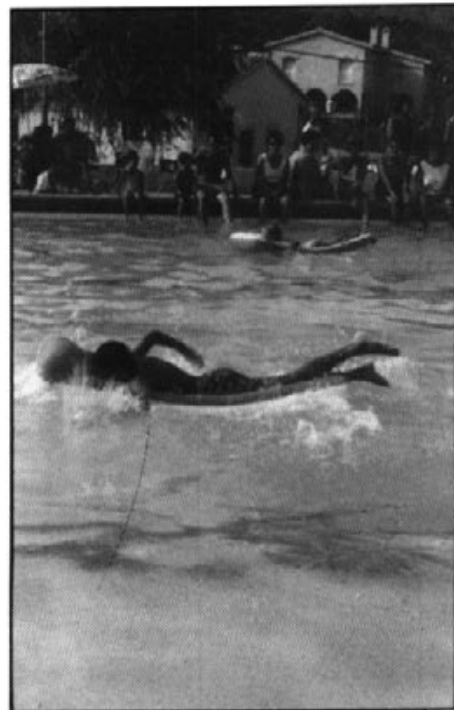
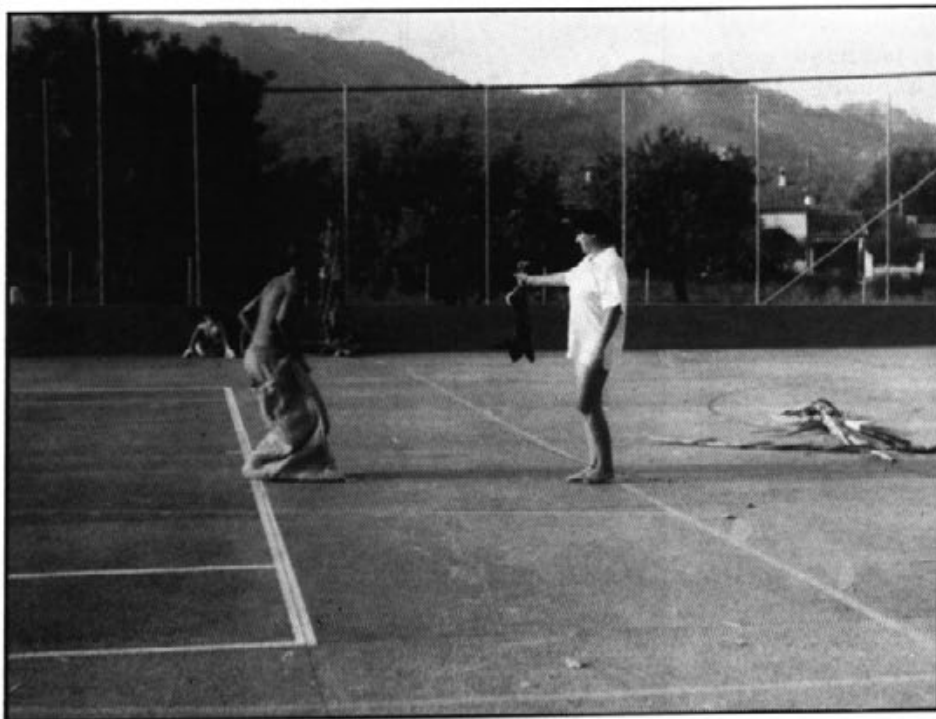
El dia 19 morí al Port de Pollença, Jaume Gual Pocoví, als 71 anys d'edat. Havia regit durant molts anys, fins a la seva jubilació, com a tècnic de senyals marítims, el far de la Punta Avançada de la Badia de Pollença. Acompanyam en el sentiment a la seva esposa Martina, filla Magdalena i demés familiars.

El dia 22 morí el súbdit britànic resident a Mancor, Sr. James Anthony Blair. Que descansi en pau.

El dia 23 es va córrer la veu que havia estat trobat mort dins el seu cotxe, Gabriel Pou Pericàs, de Can Rialla, a la carretera local que uneix Alaró amb Santa Maria. Tots els indicis foren que morí per causa natural quan es dirigia al seu treball a Son Llompart, finca situada a la ciutadana barriada de Son Sardina. Descansi en pau.

El dia 24 es casaren, al Jutjat de Pau, Isabel Negre Sastre i Pere Solís Simón. Posteriorment, a la parròquia, fou batiada Esperança, filla dels anteriors. Felicitats per aquest doble i feliç esdeveniment.

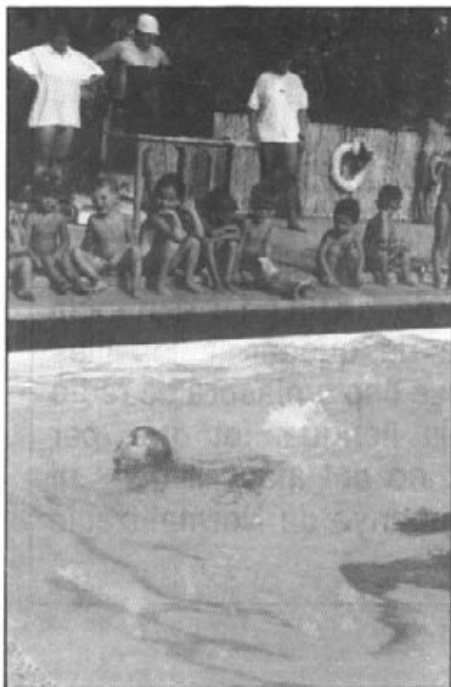
El mateix dia 24 morí als 89 anys d'edat, Magdalena Martorell Pou, de Cas Saig. Donam el nostre condol als seus fills Jaume, Francisca i Magdalena, així com als demés familiars.

També el dia 24 es celebrà un altre sopar de germanor de l'entusiàstica Associació d'Amics de la Tercera Edat. Després de donar bon compte de la palatilla de xot, amb tots els seus complements, la festa acabà amb un bon ball animat pel grup selvatgí de "Els Pioners".

Acabà el mes amb la tradicional Dia-da de Trui. Començà amb una cercavila amb bicicletes i una aixordadora sonada de siurells. Després els organitzadors havien preparat un complicat recorregut per la Ginkama que féu suar de bon de veres als participants. Acompanyam una fotografia de

l'equip campió, format tot per nines, que ben a la fresca, mostren gojoses els trofeus acreditatius del seu triomf. El matí acabà amb divertits jocs a la piscina. A la tarda es clausurà el curset de natació que, amb notable èxit d'assistents, patrocinaren el Govern Balear, Consell Insular de Mallorca i el nostre Ajuntament. Després de les corregudes de sacs i altres modalitats, vingué la desil.lusió de tota l'al.lotea que esperava pujar al globus captiu de SA NOSTRA i per causes alienes, no funcionà adequadament. La diada acabà amb una berbena a càrrec del grup musical "Els Pioners".

Setembre:

El dia 7 es casaren a l'església parroquial Catalina Mateu Mateu i Miquel Vallés Montiel, ella mancorina i ell Bini-amer. Moltes felicitats.

El dia 8 batiaren Maria Cristina, filla de Guillem Coll i de Maria A. Moranta. En foren padrins Josep Moranta Reynés i Maria F. Moranta Martorell.

Dia 17 nasqué Miquel, primogènit dels esposos Miquel Vallori i Esperança Martorell. Moltes felicitats.

El dia 18 morí a Lloseta el mancorí Joan Martorell Sastre de Can Salapa. Pel gener de 1984 fou l'únic fill que restava viu de Madò Catalina Sastre en la celebració del seu centenari. Descansi en pau.

El dia 20 nasqué Joana Aina, primera filla de Catalina Suau i Miquel Bestard. Enhorabona.

El dia 21, a la tarda, es celebrà l'onzena edició del Mini-Marathon Popular. Més de vuitanta participants feren el recorregut fins a Massanella i tornada pel camí de Ses Quarterades, arribant al Poliesportiu Municipal. Allà pogueren reposar forces amb el refresc que oferí l'Ajuntament. Hi ha que ressenyar que la clàusula que obligava a "els participants a vestir roba d'esport" fou interpretada de manera molt subjectiva. Col.laborà a la prova la Caixa de Balears SA NOSTRA.

Com fos que al referit Mini-Marathon hi havia majoria de la Tercera Edat, no és estrany que al darrer sopar de germanor del trimestre que es féu a la nit del mateix dia 21, demostrassin que no estaven

gens desganats. El pa amb oli i cuixot salat i dolç, el vi, la fruita, el gelat i el cava, no sols els tornaren les forces gastades a la caminada, sinó que els permeté ballar fins a laudates.

El dia 25, el Sr. Sebastià Serra Busquets pronuncià una conferència al Saló d'Actes del Casal de Cultura la qual versà dels emigrants mallorquins a Amèrica. Fou organitzada per l'Ajuntament de Mancor i l'Associació d'Amics de la Tercera Edat amb el patrocini de la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear.

La darrera setmana de setembre es procedí a tancar els clots, molts i grossos, del camí de Massanella, a càrrec de la Conselleria d'Agricultura, Pesca i Ramaderia del Govern Balear. L'estat del camí requeria una més seriosa reparació, però dit organisme al.legà que, com sia que es té previst la instal.lació de tuberies per l'aigua potable des del pou que subministrarà dit element conjuntament a Mancor i Selva, era aconsellable aplaçar l'asfaltat del camí fins després de la col.locació de les mateixes.

Gabriel Fiol Mateu.

VERGONYA, CAVALLERS, VERGONYA GROSSA!

L'Obra Cultural Balear deplora la desaparició de RADIO 4 i denuncia la vergonya de quedar-se les Illes Balears sense cap emissora de ràdio en la pròpia llengua, fet que, per altra banda, no pot afavorir gens ni mica la Campanya de Normalització Lingüística.

ES BOUS A MI NO EM FAN POR

Monòleg còmic i en vers, per Guillem Català Morro, “Es Català Mallorquí”

L'autor del popular glosat, Guillem Català Morro (Lloseta, 1898-1975), actor i glosador, de molt jove serví a cal metge Manuel Badia, a Sóller, on s'inicià en el món teatral. El 1919 tornà a Lloseta, posà botiga de sabater i organitzà una companyia teatral que representà obres costumistes arreu de tot Mallorca. Escriví, per esser recitats davant del públic, glosats de fets succeïts i de circumstàncies, com *Es quintos des trenta-set*, *Sa mort d'en Carratalà*, *Sa vida des pastor* i *Sa casada des ropits*, entre moltes altres. També fou l'autor de monòlegs glosats per esser escenificats, com *Es bous a mi no em fan por*, *Si jo era millonari* i *És sa curra des cantó*, que el feren molt popular. En morir el seu fill, al 1947, abandonà l'activitat artística. El 1955 tornà a escriure per glosar la mort del ciclista Francesc Alomar Florit. Passà els últims anys de la seva vida en la indigència (Gran Enciclopèdia de Mallorca, III, pàg. 222).

La plagueta que transcrivim a continuació duu la data del mes de gener de l'any 1939 —segona edició— i el preu d'un velló. L'obra s'estrenà per part del mateix autor, la nit del 11 de desembre de l'any 1938 al saló Novedades de Lloseta. Vet aquí el glosat:

Acte únic

En pujar el teló, s'actor està passejant de cap a cap de s'escenari amb més sal que Ses Salines, entonant el *paso doble* “Gata Montés”, va vestit de “becerrista” algo de baldragues i dona capes a una cadira alta que l'hi serveix de bou. En aturar-se de capejar diu:

(A sa cadira)

Si això tornava un bou
 ¡Quin bescuit que li daria!
 Com un ca m'hi aferraria
 tot disposat a fer-ne brou.
 Se sabia lo que és bo
 ja el posaria covent
 li donaria entenent
 que “es bous a mi no em fan por”.

(Donant per *xicuelinas* s'adelanta an es prosceni)

¿Jo, por des bous? Cap com aquesta,
 és paraula que'm fa riure (riu)
 si ara venia un *mihura*
 me serviria de festa.

¿Amb sos bous? No tenc compàs
 no los tenc gens de mania
 si en vengués un li faria
 filigranes a quintars.
 Sense d'ell fer-me gens lluny
 el faria passar així (Donant un *pase de pecho*)
 i si no volgués investir
 li arrambaria aquest puny. (El mostra)
 Tenc un puny com a Sansó
 que'n treballar tot són manyes
 li trencaria ses banyes
 com que trencar un aubó.
 ¿Amb sos bous? No tenc mesura
 de tot vent l'arriscaria,
 tenc tres *ensais* cada dia
 i sé fer tota postura.
 Sense estar gens retgirat
 es morros li tocaria
 davant ell me vestiria
 si anava jo despuiat.
 Li giraria es davants,
 li giraria es darreres,
 bolets forts per ses polseres (Mostra es puny)
 n'hi pegaria bastants.
 M'asseuria davant ell
 i sense tirar jo cap planxa
 des pèl més llarg de sa panxa
 en farà un pinzell.
 Per damunt i per darrera
 el me veurieu paupar,
 veureu lo que'm va passar
 fa mig any a s'Albufera.

Érem un company i jo
 que anàvem d'excursió a peu,
 vos ho cont perquè vegeu
 que “es bous a mi no em fan por”.
 ¿Jo por des bous? ¡Quin desbarat!
 tan gros que per mi seria
 si en ves un l'encalçaria
 fins que l'hauria agafat.
 Era això un dematí
 que trepitjant carretera
 trobant-nos a s'Albufera
 veïnat de Son Sant Martí.

Per *predios* grans i menuts
miràrem es panorames
i per donar gust a ses cames
reposàrem deu minuts.
Prenguérem de lo més bé
una pedra per butaca
i mos treguérem sa petaca
i un xigarro vàrem fer.
Quan es *metxero* encenia
per dar foc an es *pitillos*
vérem un bou des més *pillos*
cap a noltros que venia.

Es meu company va fugir
igualment que un ca de caça
però, ¿jo?, ni una passa,
vaig pujar damunt un pi. (Com si res)
Dalt des pi em vaig fermar
amb tres voltes per ses cames
i mir a davall ses rames
i es banyut vaig afinar.
M'aferr més fort an es pi
a un brancó com es braç
i amb so *penyuelo* des nas
en foraster li vaig dir:

(Posa sa capa a damunt sa cadira, i de sa butxaca es treu es guarda-
sorells ple de forats i dóna *pases* de *muleta* com si es trobàs an es
pi).

Passa bicho malcarado
òtra vez passa vadello
no me puncharás sa pello
porque estoy muy enfilado.

El vaig fer batre un poc
i amb sa seva idea loca
sucava fort per sa soca,
estava encès com a foc.

Es meu company me cridava
de ben enfora amagat:

¡¡No sigues tan arriscat,
ai de tu si es cor et faltava!!
¡¡No tengas medio!! Li vaig dir

¡¡Que estic ben assegurat
que amb fil de ferro gruixat
jo estic fermat an es pi!!
M'enfadava quan el sentia
an aquell cap de tortuga,
en veure jo gent poruga
amb un toc la mataria.

¿Què es això tanta temor?
que mori d'un pic sa por
no sé com, no són com jo
que el torei amb mocador.

(Dóna dos *pases por bajo* i se'l posa dins sa butxaca).

Por fin es bou se'n va anar
tot rabiós, aquella hora,
i quan va esser tres quarts enfora
a poc a poc vaig davallar. (Agafa sa capa)
Es meu company vengué a jo
més trist que un dalló subent
i em digué: ¡Ets un valent! (Amb veu d'assustat)
"Es bous a mi no em fan por" (Amb molta xuleria
dóna una *verónica*)

¿Jo por des bous? Coranta gotes,
me bastaria ben poc
sense tornar blanc ni groc
a ses costelles les hi trenc totes. (Mostra es puny)
¿An es bous? Los fas pesà,
per a ells jo pes com a plom,
en fin, ja veis qui som
amb lo que acab de contar. (Amb importància)

Quan vaig a ses *becerrades*
que fan continuament
veritat me pos content
en veure tantes porcades.
Quan jo veig aquells toreros
que pareixen *pelacanyes*
que se fan por de ses banyes
cridant fort, los dic: ¡*Panderos!*
Si no fos de que me pos
sempre as cap damunt de tot
a dins sa plaça amb un bot
baixaria per fer gros.

(Des públic respon un espectador amb el geni curt que sa cova d'un
calàpot, i dirigint-se a s'actor diu: ¡Ca, barret!)

¿Si hi baixaria? I a la carrera. (Dirigint-se tot furiós
a l'espectador)

Si m'obria pas sa gent
i los daria mal rebent (Enfabiolat)
una espolsada grossera.
¡*Fuera quente!* Los diria. (Marcant es detalls)

Covards. No valen un sou
i tot sol davant es bou
agonoiat quedaria.
I sense espasa ni *muleta*
ni banderilles de foc
as mig des front amb un toc (Mostra es puny)
li donaria s'estreta.

Es bou en terra cauria
sense adob des menescal
i es públic en general
de capells me taparia.

A saludar sa "penitenci" (Caminant amb *arte*)
 aniria amb molt de *salero*
 dirien: ¡Oh, quin torero!
 tots me tendrien tendenci.
 La *oreca* me darien
 sa cova i es quatre peus
 i es toreros tan jueus
 empegueïts quedarien.
 Coixins, patates, botelles
 pes seu cap los tirarien
 i a mi *escombros* me treurien
 ses més serranes femelles.
 I jo estaria tot fideus
 quan a l'aire me durien,
 cossigoies me farien
 per ses... cames i es peus.
 Sa música tocaria
 un *flamenco* repertori
 per tot arreu gran memori
 jo *diestro* deixaria.
 (Amb sa mà eixamplada se pega un toc enmig de sa pitera)

Papers de banc, plata i or
 des públic me tirarien
 per la cançó que veurien
 de sang meva me fas taques.
 Si an aquest moment venia (S'arromanga es braç dret)
 un bou maleit foraster
 lo mateix que un camisser
 jo jur (Jura) que el despatxaria.
 Oh! si ara es presentava
 un *pal ha o un tavernero*
 li pegaria un bolero (Mostrant es puny)
 pag des coll si no el matava
 (Se sent un bramul d'un bou a dedins)
 ¿Què és ara lo que he sentit? (Tremolant de por)
 ¡Això era es bramul d'un bou!
 ¿Que estic despert o dormit? (Sa mossega un dit de sa mà)

Despert estic, no somii
 enfora tenc ses lleganyes,
 ¡no vull morir dins ses banyes!
 escapar-me jo confii.
 (Fuig corrents i qyan és an es portal torna arrere en sentir altra
 vegada un bramul a dedins)
 ¡Santa Clara, què és això! (Un bramul a dedins)
 ¡Ai, sant Gil, quin *desespero*!
 me pensava esser torero
 i amb sos bramuls m'he fet por. (Suplicant)
 ¡Ai, sant Lluç, evangelista!
 es *traque debecerrista*
 avui mateix li peg foc.

Me pensava esser en Cocou
 donant capes a sa cadira
 i ara es cor molt es retgira
 i lo demés es commou.
 Mirau que d'il·lusions
 m'havia jo carregades (Se senten potades a dedins)
 ¡Ara ve! Sent ses potades
 me vol espidà es... ronyons! (Ben assustat)
 Que el vull matar ha sentit. (Un bramul a dedins)
 ¡Ai, bonet! Anava de bromes,
 no em fasses córrer ses pomes.
 ¡Ara ve! ¡Vet-aquí! (Mirant per l'esquerra amb uns
 ulls com platets)
 ¡Me mira! ¡Me vol matar!
 ¡És tan gros com una cabra!
 ¡Sant Benet! ¿No hi ha un arbre
 per jo poder-me enfilat?
 ¡Si me'n vaig i top amb ell,
 santa Paula, quin embull! (Un bramul de dedins)
 ¡Ai, bonet! Per cert no vull
 que tu me fasses sa pell.
 ¡Feis-lo fugir sant Simó!,
 ¡engegau-lo, sant Conrat!,
 que des *susto* que m'ha dat
 he mollat an es... *grifó*. (Fent es tro)

Estic remull just un ble,
 ves-te'n bou i no et veuré,
 te jur (Jura) que mai més tendré
 altre *ensai* per matar-té.
 Des disgust es lleu me corr,
 res natural me respira,
 toreiar una cadira
 no és toreiar un bou (Un bramul a dedins)
 ¡Ai, bonet! I que m'espantes
 i jo me creia valentia,
 m'has fet dir sa lletania
 de tots es sants i ses santes.
 ¡Oh, Que és de trista aquesta hora!
 ¡Bonet, no me fasses traus!,
 que et promet de dar-te aufaus
 d'un quilómetre enfora. (Un bramul a dedins)

¡Ves-te'n, no fasses més muu!
 que m'has fet perdre es grampons, (Senyalant-se es cap)
 (Un bramul a dedins) ¡Ai, bonet! Es meus calçons
 han servit de lloc comú. (Dos bramuls ben forts de dedins)
 ¡Des susto ja fas es tro!
 sols no sé a on estic. (An es públic)
 Aplaudiu que me desdic,
 es bous a mi me fan por. (Ben marcat)

Queda tremolant com una fulla de poll, mentres davalla el teló.

Ajuntament de Mancor

Entrevista amb el President del Consell Insular de Mallorca.

El passat dia 17 de juliol, el Sr. Batle, acompanyat del Tinent Batle, en Jaume Gual, acudiren a la seu del CIM. i s'entrevistaren amb l'Il.lm. Sr. President. Entre d'altres es tractaren els següents temes:

PLA D'OBRES I SERVEIS 1991.

- Adaptació d'un Local per a magatzem, Sala d'Exposicions i altres. El cost de l'obra és de 12.806.640, d'elles l'Ajuntament en pagaria un 20% (2.561.328 ptes.). Aquest local seria el conegut popularment per Teleclub.

PLA TERRITORIAL D'EQUIPAMENTS ESPORTIUS.

- Dependències annexes per a magatzem i serveis poliesportiu municipal. El pressupost és de 1.989.960 ptes. L'Ajuntament hauria de pagar un 34 % (676.587 ptes.)

- Reparació i adecentament tribunes i lateral zona Camp de Futbol. El pressupost total és de 1.944.634 ptes. L'Ajuntament haurà de pagar el 34 % (661.176 ptes.).

TEMES SOL.LICITATS PENDENTS DE RESPOSTA.

Entre d'altres parlarem de:

- Normes Subsidiàries.
- Repetidor de TV.
- Adquisició d'un FAX.
- Ajuda a les festes de Sant Joan.

PLA D'OBRES I SERVEIS PER AL 1992.

Parlarem amb el President els següents projectes:

- Conversió del Local inacabat (darrera l'església, al carrer de Santa Llúcia), en plaça pública. El pressupost ascendeix 10.574.982 ptes., de les quals l'Ajuntament pagaria un 20 % (2.114.996 ptes.).
- Zona Ajardinada C/. Margalida Sintes i C/ Salvador Beltran.
- Completar la xarxa d'aigües.
- Adecentament de voravies.

- Adquisició d'un cotxe a tot terreny.

- Catàleg Arxiu Municipal.
- Altres ajudes per a Activitats Culturals i Esportives.

NOTA: En el darrer Plenari s'aprovaren les contractacions de les obres que es faran al Teleclub, al Poliesportiu Municipal i a les tribunes del camp de futbol.

Altres temes que estan en tràmit de realització.

CONDUCCIÓ DE L'AIGUA DEL SONDEIG FET AL TERME DE SELVA.

- S'han fet les gestions amb el Conseller d'Ordenació del Territori, Il.lm. Sr. Jeroni Sàiz, amb el qual tenim una entrevista, juntament amb l'Ajuntament de Selva, el dia 9 d'octubre.

PISTA ESPORTIVA COBERTA.

- S'estan fent gestions amb la Conselleria de Cultura, Educació i Esports del Govern Balear i amb el Ministeri d'Educació i Ciència, per poder cobrir la pista Poliesportiva Municipal.

DEPENDÈNCIES DEL CASAL DE CULTURA.

- També s'estan fent gestions davant la Conselleria de Sanitat del Govern Balear, per a l'ampliació de les dependències, damunt la Unitat Sanitària en el Casal de Cultura.

Activitats durant el quart trimestre de 1991.

(Octubre, Novembre, Desembre).

Octubre:

- Dia 5.- Comença el Curs de Català.
- Dia 6.- I Pujada a Lluc (programa a part).
- Dia 7.- Comença el curs de Ball Mallorquí (fins al juny 1992).
- Dia 24.- Conferència: "L'objecció de Consciència".
- Altres activitats a concretar data:
 - Taller de Manualitats de pasta de pa (fins a Nadal).
 - Participació al Carro de la Beata.

Novembre:

Continuen les Activitats: Taller de Manualitats, Curs de Català, Curs de Ball Mallorquí.

Dia 9.- Diada Esportiva

Dia 15.- Conferència: "Mallorca i el naixement de Texas i Califòrnia", D. Roman Piña Homs, Catedràtic d'Història del Dret.

Dia 28.- Conferència: "Planificació Familiar", D. Pere Salom, Metge.

Dia 30.- Concert Coral des Puig de Selva.

Desembre:

Continuen les Activitats: Taller de Manualitats, Curs de Català, Curs de Ball Mallorquí.

Dia 7.- Teatre.

Dia 14.- Marathon Fotogràfic (per categories i edats).

Dia 28.- Pujada a peu a Santa Llúcia.

Dia 31.- Festa de Fi d'Any

Altres activitats a concretar data:

- Cuina Nadalena.

- Exposició dels treballs realitzats al Taller de Manualitats de pasta de pa.

- Concurs de Betlems.

- Actuació de Catalina Conta-contes.

REPETIDOR DE TV.

A l'hora de tancar aquesta edició de la revista MONTAURA, volem informar que referent al tema del repetidor, l'Ajuntament té unes gestions ben avançades perquè des de tot el poble es puguin veure tots els canals de TV., inclús les Televisions locals. Més endavant vos direm més coses.

Encara que no comptem amb ajudes de les institucions, pensam dur endavant el projecte i, si fos necessari, degut a que això serà una notable millora, estam segurs de comptar amb la col.laboració de tot el poble.

PLENARI.

SESSIÓ EXTRAORDINÀRIA DE DIA 31 DE JULIOL

Després de la lectura i aprovació de l'acta de la sessió anterior, s'informà de la correspondència i disposicions oficials, per passar després a l'ordre del dia.

S'aprovà la transmissió de la titularitat de dues sepultures del Cementiri Municipal de dues mares en favor dels seus fills.

Es concediren les següents llicències d'obres particulars:

- A Antònia Sampol Riera per arreglar els baixos de la casa de la seva propietat al carrer Nou.

- A Gabriel Riera Ferragut per construir un mur de contenció, forrat de pedra.

- A Leonor Carbonell Martí per canviar bigues a la seva casa del carrer Montaura.

- A Joan Moranta Mateu per posar bovadilles i aixamplar la porta a una cotxera del carrer de Sa Creu.

- A Simó Moranta Martorell per arreglar teulada, ampliar finestres i aixecar una paret a la casa del carrer Son Toseu on habita.

- A Francesc Quetglas Barceló per arreglar goteres a la casa del carrer Major, nº 6.

- A Antoni Jaume Vicens per reconstruir un porxo a Son Collell.

- A Joan Morro Pastor per edificar planta baixa i pis a un trast del carrer Antoni Bibiloni.

- A Joan Mateu Martorell per repicar el bany a una casa del carrer Principal.

- A Guillem Amer Alorda per canviar la barana de la terrassa a la seva casa del carrer Principal.

- A Bernardí Coll Martorell per reparar una cambra de bany, construir-ne un altre de nou, construir un menjador i altres reformes a la seva casa del carrer Salvador Beltran.

- A Ignaci Coll Moragues per canviar bigues a la coberta del menjador de les cases de Massanella.

- A Bartomeu Bonafé Alba per fer un porxo davant el portal de la seva casa al camí de Massanella.

- A Monserrat Fontanet Martorell per arreglar la coberta a la casa de la finca de Sa Cosa.

- A Miquel Mateu Riera per canviar les bigues del soterrani i enrajolar la planta baixa a la casa del carrer Bartomeu Reus, nº 4.

S'acordà el canvi de la titularitat de la llicència d'adobats de pell de Rafel Rayó Morro a Jaume Estrany Vicens, situada al camí de Mancor a Inca, coneguda per Sa Granja.

També s'aprovà, prèvies algunes condicions que ha de complimentar, autoritzar l'obertura d'un Bar-Cafeteria a Guillem Morro Mora, situat al carrer de Massanella, nº 14.

S'aprovà sol·licitar a la Conselleria de Sanitat del Govern Balear una subvenció de 7.453.600 ptes. per ampliació del local de la Tercera Edat al Casal de Cultura.

A més d'altres assumptes, s'aprovà la celebració de la VIII Diada Esportiva el dia 9 de novembre pròxim.

COM ES COSTUM NO VA HAVER-HI PLENARI EL MES D'AGOST.

SESSIÓ ORDINÀRIA DE DIA 27 DE SETEMBRE.

Aprovada l'Acta de la darrera sessió i assabentats de la correspondència rebuda i de les disposicions oficials, es passà a l'ordre del dia, i dels temes tractats destacam:

L'atorgament de les següents llicències d'obres:

- A Antònia Bonafé Alba per fer un porxo a la finca Can Figueta.

- A Guillem Pons Alba per tancar la finca dita Sa Quarterada.

- A Maria Bauçá Reinés per instal·lar postes de fusta d'una línia elèctrica a Can Gallina.

- A Antònia Pocovi Pou per repicar i alicatar bany, arreglar coberta i reparar una paret, a la casa del carrer Nou, nº 4.

- A Apollònia Riera Seguí per arreglar la façana a la casa del carrer Sa Canaleta.

- A Li56 Malinouski per restaurar la façana a la casa del carrer Sa Canaleta, nº 6.

- A Llorenç Mateu Coll per enrajolar uns cent metres quadrats i obrir dues finestres a la seva casa del carrer Major.

- A Robert Jaras per instal·lar aïllant a la coberta de la casa del carrer Montaura, nº 18.

- A Adrià Clapés Albiñana per tancar i obrir una porta d'accés a la finca Can Castell.

- A Sebastià Buchens Oliver per arreglar goteres a la casa del carrer M. Caballer, nº 4.

Es denegà la petició de la C.T.N.E. per instal·lar postes per línia telefònica al camí de Biniarroi.

També es va aprovar la concessió de llicència de venda d'aliments, pinsos, útils de neteja i carnisseria a Joan Martorell Ordinas al local situat al carrer de Sa Canaleta, nº 7.

Igualment quedà aprovada l'adjudicació de les obres d'adaptació per magatzem, sala d'exposicions i altres usos de l'antic Teleclub, a l'empresa local Jordi Colom Amengual, segons projecte de l'arquitecte Francesc Villalonga. L'import és de 12.790.000 ptes. procedents del Pla d'Obres i Serveis de 1991, del Consell Insular de Mallorca.

Dins el Pla Territorial d'Equipaments Esportius de 1991 del Consell Insular de Mallorca, s'adjudicaren les obres de "Dependències annexes per magatzem i serveis del Poliesportiu Municipal" a Construccions Ropit, S.A. per un import de 1.989.000 ptes. i les de "Reparació i adamentament tribunes i zona lateral del Camp de Futbol" a Jordi Colom Amengual per un import de 1.944.000 ptes.

A proposta del regidor Jaume Gual Mora, s'aprovà donar suport a les reivindicacions dels treballadors de RTVE. a les Balears davant el tancament de Ràdio-4 i la supressió de la segona edició de l'Informatiu Balear de TV. i per altra part, sol·licitar la connexió de TV-2 amb el centre de Sant Cugat del Vallès.

També s'aprovà la liquidació de les darreres Festes de Sant Joan que suposaren unes despeses de 2.470.249 ptes.

Igualment fou aprovat participar a la Colcada del Carro de la Beata de Ciutat.

Finalment es formularen diverses preguntes sobre el funcionament de la Corporació i altres assumptes.

LA IL·LUSIÓ DE VIATJAR

LONDRES

MANCORINS A LONDRES

Del 3 al 8 de setembre nou mancorins: na Diana, na Cati, en Bernat, en Kiko, en Bernat, na Maria, na Joana Maria, na Francisca i na Maria, ens trobavem visitant la ciutat de Londres.

Vuit dies emocionants, divertits i per quasi tots inoblidables.

Trescant, amunt i avall, en bus, en taxi, en metro i més encare, a peu visitàrem moderns museus que ens mostraren la cultura, la història i la vida del país; Museum of London, Museum of Moving Image, Science Museum, Museum Madam Tussaud's, etc...

Els immensos parcs que ens oferiren agradables moments de descans i repòs: St James Park, Hyde Park, Regents Park, Holland Park.

Tenguerem ocasió de contemplar el majestuós Big Ben, després de navegar pel Tamesis.

Ens fascinà el zoo de Londres i el seu aquari, el Canvi de guardia a Buckingham Palace... i molts altres llocs: Trafalgar Square, St Paul's Cathedral, etc...

Fins i tots les nits eren emocionants menjant "palomitas" i bevent Coca Cola al cinema.

Tot ens semblava nou i sorprenent a aquella ciutat extremadament cosmopolita.

Coneguerem una cultura, una manera d'esser i de viure diferent a la nostra; i ens sentirem molt a gust amb una gent que manifesta amabilitat i respecte.

Moltes experiències noves: viatjar amb metro, berenar ous amb bacon, fer cucaveles damunt la gespa, parlar l'anglès, donàrem menjar als esquirols...

Vàrem aprendre moltes coses i ens ho passàrem d'allò més bé. No diguérem "adeu" a la ciutat de Londres, sino..... "until next year!".

Maria Gual Horrach.

Objecció de consciència

Un dret per a construir la Pau

Què és l'objecció de consciència?

L'objecció de consciència és la negativa al compliment d'una determinada llei o norma obligatòria per a tothom que, en cas de complir-la, provoca en la persona un conflicte de consciència.

L'objecció de consciència al servei militar és la negativa a fer la mili.

L'objecció és un dret que tens com a ciutadà, reconegut a la Declaració Universal dels Drets Humans i a la Constitució.

La Llei 48/1984, Reguladora de l'Objecció de Consciència i de la Prestació Social Substitutòria, estableix que els joves "subjectes a obligacions militars que, per motius de consciència, en raó d'una convicció d'ordre religiós, ètic, moral, humanitari, filosòfic o altres de la mateixa naturalesa, siguin reconeguts com a objectors de consciència, quedaran exempts del servei militar, havent de realitzar en el seu lloc una prestació social substitutòria".

En aquests moments hi ha (dades d'octubre de 1990) més de 55.000 objectors a tot l'estat. A Balears n'hi ha 850, dels quals 408 es troben en situació de reserva, 22 ara fan la prestació social substitutòria, i 37 comencen a fer-la el març d'enguany.

La normativa que ho regula és aquesta:

- Llei 48/1984, de 26 de desembre, que regula l'objecció de consciència i la PSS. (BOE 28/12/1984).

- Reial Decret 551/1985, de 24 d'abril, pel que s'aprova el procediment pel reconeixement de la condició d'objector. (BOE 27/4/1985).

- Reglament sobre la prestació social substitutòria. (BOE 21/1/1988).

Còm declarar-se objector?

Per obtenir la condició legal d'objectors s'ha de presentar una instància adreçada al "Consejo Nacional de Objeción de Conciencia". La instància l'has de dur per duplicat acompanyada d'una fotocòpia del DNI. Ells es quedaran amb la instància original i la còpia serà per a tu com a comprovant d'haver-la presentat. La instància la pots entregar a:

- Delegació del Govern, Registre. Ciutat de Querétaro s/n, 07002 Ciutat.

- a qualsevol oficina de Correus, adreçant-la mitjançant correu certificat al "Consejo Nacional de Objeción de Conciencia": Serrano 19, 28001 Madrid.

La sol·licitud d'objecció es pot presentar des de l'any en què compleixes 17 anys fins al moment de produir-se la incorporació a files. Però, per tal d'evitar la teva incorporació a files, és obligatori que facis la presentació de la instància com a mínim dos mesos abans del dia previst per començar la mili. No oblidis que la llei no permet fer-se objector durant l'estada al servei militar (objecció sobrevenguda).

El "Consejo Nacional de Objeción de Conciencia" té sis mesos des que has presentat la instància per tal de declarar-te o no objector. Si no contestàs s'entendrà que ets objector. En el cas que et deneguessin la condició d'objector podries recórrer als tribunals de justícia.

Què és la prestació social substitutòria?

Segons la llei tots els que siguin reconeguts com a objectors han de realitzar una prestació social, que té una durada de 18 mesos. El PSM ha criticat que la seva durada sigui superior a la del servei militar; per això, i altres mancances, propugnam una nova llei.

Els sectors prioritaris on es durà a terme la prestació social són: conservació del medi ambient, serveis socials, protecció civil, serveis sanitaris, cooperació internacional i altres activitats d'interès generals.

A Mallorca, concretament les entitats que han demanat acollir objectors per la prestació social són: Creu Roja, Càritas, INSERSO, ONCE, Govern Balear, Consell de Joventut de les Illes Balears, ARCA, Moviment d'Escolta i Guiatge, GOB... El PSM està fent feina perquè els ajuntaments també acullin objectors. Una altra possibilitat seria la Universitat.

Si vols fer un aplaçament de la prestació social, pots sol·licitar les mateixes pròrrogues que si fessis el servei militar. La pròrroga l'has de sol·licitar dins dels dos mesos següents a la data en què rebis la notificació oficial reconeixent-te objector. Per als aplaçaments posteriors, s'ha de demanar la pròrroga entre l'1 de juny i el 10 de setembre.

Model d'instància

D amb D.N.I. n.

natural de nascut dia

amb domicili a CP

en situació militar de Caixa de

Reclutes

EXPOS QUE

Per motius em declar
objector de consciència al servei militar.

Tenc el següents títols acadèmics

.....

la següent experiència professional

.....

treball o col·laboració en activitats juvenils, culturals o social

..... etc.

Desig realitzar la meva prestació social substitutòria dins el
sector de

Per tot això, SOL·LICIT QUE,

Em sigui reconeguda la meva condició d'objector de consciència
al servei militar obligatori, se suspengui la meva incorporació a
aquest, i se m'atorgui la corresponent exempció.

A a d de 19

Signatura

S A F O N T

Quan a Mancor deim "Sa Font" ningú no dubta de què ens referim a la Font Pública que durant segles ha saciat la set dels mancorins i ha permès a les mestresses de casa passar per l'aigua neta la roba que havia sofert les diverses i laborioses operacions de la bugada. Amb motiu de les obres de dignificació del seu entorn, inaugurades el dia de Sant Joan d'enguany, publicam aquestes notes històriques de la mateixa.

A la placa recordatòria de la susdita inauguració està gravada la frase "d'herència islàmica". Aquesta afirmació es basa en el contingut del document pel qual Rotlà Lay, que havia rebut l'alqueria de Mancor del Senyor Rei, l'entregà a dotze repobladors perquè *"vosaltres i els vostres successors puguin posseir-ho per bé conrear-lo fent-hi millores"*. El dit Senyor Lay es reté per ell i pels seus la meitat d'un hort situat entre la font i el camí que allà hi passa. Aquest hort fins al segle passat era conegut com "lo Domingo" i encara ara una part es coneguda com els Diumenges. Aquest nom prové de dominicus, o sia que designa terra del senyor.

Però no solament l'anterior document ens il·lustra sobre el seu origen islàmic, sinó la seva pròpia tècnica de captació de l'aigua per drenatge, mitjançant una galeria coberta d'uns trenta metres, fins el pou mare. Aquest és cobert per una gran llosa que abans era aixecada per facilitar la neteja de la galeria. Aquesta és coberta amb volta de canó de pedra seca. Actualment l'aigua discorre per una canaleta formada per teules canaleres, com es pot veure a la fotografia que acompanyam. Aquesta tècnica és coneguda com qanat (plural qanawat) i es creu que prové de l'Iraq i de l'Iran i que fou portada a Mallorca pels àrabs iemenites. Segons un estudi de Miquel Barceló i Maria A. Carbonero, a Mallorca hi ha dues àrees d'especial concentració de qanawat: la dels valls de la Serra de Tramuntana que surten al Raiguer, que és el cas de la font de Mancor, i d'altra a la Serra de Llevant, especialment al peu del Puig de Randa. Si consideram que la galeria més llarga coneguda a Mallorca és la de Son Reus de Llucmajor, de 300 metres i amb 14 pous de ventilació, la de Mancor és del tipus petit, com les d'Alfàbia, Binitaref, etc. inferiors a 50 metres.

He de destacar que el qanat de la font de Mancor no ha estat citat ni descrit per cap dels estudiosos d'aquest tema.

Us de l'aigua de Sa Font.

Pel que es dedueix de la lectura de vells documents, era costum i consuetud que els habitants de Mancor emprassin l'aigua de la font tant per beure com per rentar i abeurar els bestiaris, i la que sobrava servia per regar l'hort de Son Simó, que hem citat anteriorment com lo Domenge.

És il.lustradora l'anotació que fa el Rvd. Llorenç Coch, pvre. sobre la sequera que es patia a l'any 1715: *"les fonts feien el roi molt prim que a tots Sants encare hey havia presa a la font de Mancor y los de Biniamar sen portaven aigua de la font de Cunilla"*.

Com fos que la família Coch de Son Simó pretengué ésser la propietària de la font, el Consell de l'església de Sant Joan, es reuní per estudiar l'assumpte i defensar els drets dels habitants de Mancor. Després de debatre àmpliament el tema

"font conclus, resolt, definit y determinat que son de vot y parer que se estigue en la consuetud que se ha estat fins lo dia present, en que le escapade de dita aygua sia de dit Gabriel Coch, y lo lloch de Mancor que tingue lo señoriu de dita aygua que ha tingut fins lo dia present, que es de portansen aygua de dita font per qualsevol cosa se haze menester y rentar en los levadors y picas y habeurar el bestiar en los habeuradors".

Reformes principals.

La forma actual dels rentadors amb el seu porxo i abeuradors prové de la reforma que es dugué a terme a l'any 1839. El 13 de juliol de dit any un ofici de la Diputació, dirigit als consellers de l'església de Sant Joan els informava que, per recompondre la font, s'havien destinades 200 lliures del fons comuns de la vila de Selva, essent obligació dels mancorins ajudar amb els seus braços i amb les seves bèsties.

La construcció de l'escorxador municipal a l'any 1940, i el dipòsit amb un magatzem, al connectar el cabdal a la xarxa d'aigua potable, edificat a l'any 1973, modificaren i deslluïen la típica estampa del conjunt de Sa Font, abeuradors i rentadors.

Enderrocats aquests dos edificis i construït el seu entorn amb materials i tècniques consonants amb les velles restes del passat, han donat el resultat d'un paratge dels quals podem tenir la joia i l'orgull d'una cosa ben feta. Tot el seu conjunt, com he dit abans, fou inaugurat a les passades Festes Patronals de Sant Joan.

Bibliografia:

- M. Barceló, M. A. Carbonero, R. Martí i G. Rosselló-Bordoy "LES AIGUES CERCADES".
- M. A. Carbonero "Sistema hidràulic i repartició col·lectiva de l'aigua a Mallorca" a ESTUDIS BALEARICS, 14.
- Anotaciones mensuals del Rd. Llorenç Coch pvre. (Biblioteca de Can Vivot).
- Suplement del Llibre de Consells y Resolucions (Arxiu Parroquial de Mancor).
- Arxiu Capitular de Mallorca, Pergamí 7842.

ISABEL COLL MORRO "Madò Bel de Sa Bodega"

Era el passat dia 16 de setembre, feia una calorassa. Pareix que l'estiu no acabarà mai.

Devers les sis de l'horabaixa arribarem a Ca Madò Bel de Sa Bodega. Avui ja no hi viu a Sa Bodega de Sa Plaça de Baix, aquella Bodega que feia molt bon menjar i millors gelats fets a mà. Viu a sa Plaça de Dalt just al costat on abans hi havia el forn de pa. Els carrers eren silenciosos només alguns homes prenien la fresca davant del cafè. Madò Bel ens esperava asseguda vora la taula camilla, just davant la finestra de l'entrada. Sense més raons començarem l'entrevista, Madò Bel havia d'anar a guardar els

bessons de la seva neboda Maria i no podíem robar-li més temps.

Començarem per la vostra infància, quan vàreu néixer, madò Bel?

- Sí, dia darrer d'agost vaig complir setantatres anys. Vaig néixer l'any 18.

Idò vàreu néixer el mateix dia que jo, amb un grapat d'anys de diferència. Sou la germana major de ca vostra?

- No. Vàrem ésser onze. Abans de néixer jo ja va haver-hi una altra Bel que va morir. En Llorenç va ser el primer, en Tomeu, na Bel que va morir, en Guiem, jo, en Miquel i en Joan. De

tots els vius era sa quarta. Dels onze en quedàrem sis. Ara només som cinc perquè en Llorenç va morir.

Teniu record a quina casa del poble vàreu néixer?

Allà on viu es meu germà Miquel, a cas Sinevé, a sa plaça de Baix, al costat d'on era sa Bodega, on hi ha es banc.

De petita vàreu anar molt de temps a escola?

Hi vaig anar poc. Tenia mal cap i per altra part sempre havia de guardar al.lots, es meus germans, ja que no hi havia altra germana a sa família. Sempre estava enganxada.

Qui era de Sineu, el vostre pare o la vostra mare?

Mu mare era de Sineu. Mon pare era de Can Fone'llar.

Intervé en Biel Fiol i li demana a Madò Bel: "Aquesta família Fonellar que estava emparentada amb la de Son Patró?"

No. Però un tio meu, el tio Biel, que era Fone'llar, es va casar a Son Patró.

No anàveu a fer feina fora de ca vostra?

No. Mon pare no ho volia, trobava que a ca nostra ja n'hi havia prou de feina.

Sabíeu fer calçons d'home a mida, quan en vàreu aprendre?

També sabia fer "trajes". En vaig aprendre molt més endavant. Jo ja era casada. De fadrina, sense tenir "es corte" feia molta roba de soldat, de tota manera. Duia molta idea amb es cosir, però llavors em va agradar més es cafè.

Vos casàreu amb l'amo en Miquel, recordau quan va ésser?.

Sí. Jo tenia vint-i-un any. Ell em guanyava d'onze anys. Era just acabada sa guerra. Jo havia festejat en Jordi Vellut, a qui varen matar en temps de sa guerra.

L'amo En Miquel d'on li deien?.

Li deien de Cas Garriguer.

Vàreu tenir fills?.

Sí. En tenguérem un però va anar malament.

Vos diuen Madò Bel de Sa Bodega perquè posàreu una Bodega. Recordau quan va ésser?.

Feia quatre o cinc anys que érem casats. Es va buidar aquella casa i l'arrendarem, hi havia viscut l'amo en Biel de Sa Tanqueta. Mu mare va dir hi podràs passar. Noltros pensàrem que hi podríem posar una Bodega. Ho va saber es germà de ton pare, l'amo en Bernat Jordió, i ens va oferir es portal i tot es material que ell tenia a sa seva bodega de sa plaça que avui es diu de S'Ajuntament, a es racó. Mos vàrem entendre i la mos traspasà.

Quina era aquesta casa on posàreu la bodega?.

Era a sa Plaça de Baix, just veïnat de ca mu mare. Ara hi ha sa Botiga de Baix. Aquesta casa era de Cas Fonellar i al costat, a ca mu mare, allà on hi sa Corresponsalia de sa Banca March, és a Cas Sinevé.

Abans de viure a Bodega, on estàveu?.

Vivírem aquí on visc ara, després, abans d'anar a sa Bodega, estàrem a una casa, que llavors esbucaren

davant Can Massip, just darrera l'Església, llavors passàrem a es carrer Nou, veïnat de Ca Madò Jordiona, pujant es carrer, a la dreta, quasi al final.

A Sa Bodega, a més de cafès i begudes, fèieu menjar, quin tipus de menjar?.

Sí, de tota classe. Pilotes, albergínies relles, altres que m'encarregaven, arròs, etc... Venien obrers de GESA que feien feina prop d'aquí. També tots es que treballaven a sa carretera de Santa Llúcia.

Recordau com va ésser que començàreu a fer gelat?.

Sí. Ja feia temps que en fèiem a ca nostra de forma manual, i així continuàrem de totd'una a sa

Bodega. Fins i tot es meu home, per rodar, va inventar com una espècie de bicicleta i pedalejava en lloc de rodar amb sa mà. Més endavant, un dia va venir un germà de "N'Ocho" de Palma i mos digué: "Heu de venir a ca nostra, jo tenc una maquinària i veureu com faig es gelat i, si vos interessa, ho podreu comprar". Vàrem anar a Palma amb es meu home i quan ho vaig veure em va agradar molt. Anàrem a comprar aquella maquinària, ens feren dipositar uns doblers perquè no tornàssim enrera, mentre ens ho feien. Jo vaig anar a una casa per aprendre'n. Vaig aprendre, sobretot, els preparatius del contingut des gelat. Es meu home feia sa feina però jo li preparava tot.

Record que fèieu "polos" i tot?.

Sí. Mos volien aturar perquè fèiem sa competència a aquells que duien gelat fet. No varen poder perquè noltros ho teníem en condicions.

En certa ocasió es meu home va anar a sa Casa Frigo per veure si mos volien vendre barres de gelat. Li varen dir: "I vos que no sou de Mancor i teniu una fabriqueta?". Ell va dir que sí. "Idò, si vos ne voleu dur ho podeu fer, però vos heu d'aturar de fer gelat perquè mos heu fet molt de mal, jo n'he tastat i el feis molt bo, com ho feis?". Jo no ho sé, va dir ell, és sa meva dona que ho prepara. Varen dir que vendrien un dia, però es meu home els va dir que no venguessin que tanmateix no els ho diria.

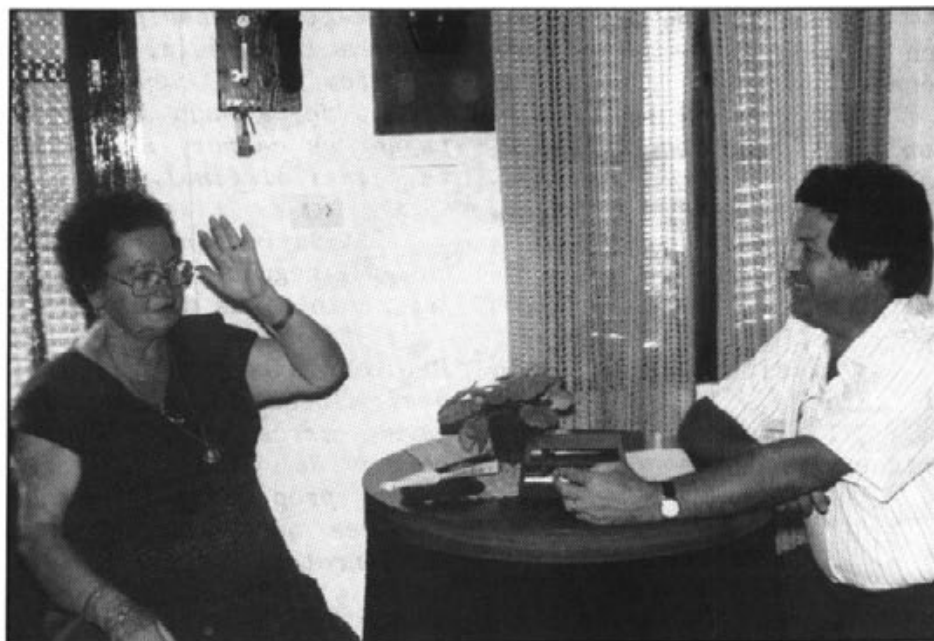
Procuràvem fer-ho bo, tot era natural, ben preparat, així com mos havien ensenyat, tot ho dúiem d'aquell home que mos va ensenyar. Inclús un altre dia hi vaig anar i li vaig comprar un aparell per fer ses neules. Fèiem unes caraputxes, mu mare les me feia.

Quin tipus de gelat fèieu?.

Feia "polos" de xocolata, de llimona, de tota classe. Gelat d'avellana, de coco, de maduixa, de xocolata, etc... Llavors vàrem aprendre de fer grannissada, i com més en feia més en venia.

En fèieu cada dia de gelat?.

Sí. En dúiem a Caimari, a Biniamar, a Campanet i a molts de pobles veïnats. Teníem encàrrecs de comunions, noces, etc... Quan ets altres veien sa TV jo feia gelat.

Ara que heu parlat de sa TV., quan va començar a haver-n'hi a ca vostra era on es veia millor, tothom venia a ca vostra a veure-la.

Sí. Quan la posàrem només n'hi havia una a S'Argentí a Inca. Jo ho vaig proposar a es meu home i ell no n'acabava d'estar convençut. Un matí en va venir un i digué: "A es Forn han posat una TV". Es meu home jeia, jo hi vaig anar i li vaig dir: "Miquel, jo no en tenc gens de son, hem de comprar una TV". Ell em va dir: "Vest'en a Can Toni Enderi i encomana-li una TV". Jo hi vaig anar i li vaig dir que la dugués bona i grossa. Tothom es va adreçar cap a ca nostra perquè es veia molt bé. Era prop de l'any 58 o 59. Venia gent de fora poble a veure-la.

Recordau quan i perquè vàreu deixar sa Bodega?.

Jo vaig estar molt malalta, vaig sofrir cinc operacions, es meu home va dir: "Convé que mos n'anem". Crec que fa prop de

vint-i-tres anys. Es meu home tenia 60 anys i ara, si fos viu, en tendria 83.

Quan deixàreu sa Bodega encara no compràveu gelat de marques?.

No. Va ser després que es meu germà va deixar de fer gelat i el compraven fet.

Es a dir que ho deixàreu perquè no teníeu salut. L'amo en Miquel es va jubilar llavors?.

Sí. El vaig haver d'operar de cataractes, va patir del cor i el vaig tenir dasset o devuit anys malalt.

De totd'una l'enyoràveu a sa Bodega?.

Sí. Vaig tenir un bon disgust. Però aviat ho vaig oblidar, vaig aprendre de fer sabates. També vaig guanyar molts doblers, feia feina a es taller i feia feina es vespres a ca meva. En Joan em deia: "Necessit aquesta nota". I jo a fer feina. No tenia diumenges ni dies feiners. A posta ara em vaig a jugar i no ho vull deixar per res.

Madò Bel va fer una rialla ben fresca que sens dubte dóna a entendre ben clar la satisfacció que té i que gaudeix d'una bona salut.

Ara, com passau es temps?.

No m'aixec molt prest. Ara estic guardant al.lots. Tenim dos bessonets de Na Maria, sa meva

neboda. Ella fa feina i jo els guard.

Es dijous no fall mai a es local de sa Tercera Edat a jugar. Dijous passat no hi vaig poder anar i tenia un disgust de mort. No deix cap excursió de ses que fan.

En Biel de Son Nadal va fer tot un seguit de fotografies. Madò Bel esta-

va tota contenta, però tenia pressa perquè ja els renebots bessonets l'esperaven. Una vida de feina, de servei a la comunitat mancorina des de la seva Bodega de la plaça de Baix, restava rera aquella dona, alegre, riolera, a la que desitjam llarga vida i que pugui gaudir amb els seus per a molts d'anys.

Jaume Gual Mora.

L'ESCOLA

Com cada any tornam a trobar-nos amb un nou curs al davant, i com cada any el començament és una mica dur però també com sempre ple d'il.lusions i projectes.

El desitg de tots els mestres d'aquest centre és superar-nos i fer de cada curs un temps pel record, un temps que perduri dins la memòria de tots i ens serveixi per pensar que l'escola malgrat esser, a vegades, una feina dura tant pels alumnes com pels professors també pot donar-nos moltes satisfaccions.

Us necessitam a tots per aquesta tasca, no es pot fer escola tancats dins les quatre parets del recinte, hi ha un poble, unes famílies, una vida a l'exterior i si volem mantenir aquesta escola que ara tenim hem de col.laborar tots.

Aquest curs seguim quasi tots els mateixos mestres del curs passat, excepte la professora de pre-escolar; com ja sabeu na Magdalena Lladó va deixar el centre i la substitueix na Maria Antònia Colom Sastre.

Tenim, a la fi! professor de gimnàstica enviat pel Ministeri, en Pere Mulet i tenim també molts prestatges donats per l'Ajuntament i que ens agradaria poder omplir amb els llibres de la subvenció que s'ha demanat a la Conselleria de Cultura, esperam que la Senyora Consellera ens la concedeixi.

Tenim també projectes d'excursions, sortides, festes i teatre, una taula de "ping-pong" comprada amb una subvenció del Ministeri per material esportiu i un nou ràdio-cassette que comprarem amb els diners recollits durant el "Festival de Fi de Curs" i moltes coses més que aniran sortint al llarg del curs.

Gràcies al bon enteniment que tenim amb la junta directiva de l'A.P.A. i amb l'Ajuntament podem començar el curs amb material per montar un petit laboratori i amb pintura i altres materials per decorar l'escola i fer treballs manuals.

Des d'aquí us demanam a vosaltres, els pares, que ens ajudeu en l'educació dels vostres fills, l'escola ha de continuar a casa; els mestres, sols, sense la col.laboració familiar poca cosa podem fer. El nin a casa ha de trobar un ambient motivador i d'ajuda, no penseu que duent-los a l'escola cinc hores s'ha acabat la feina educativa, ells tenen un potèncial que cal treure defora i els hem d'ajudar a fer-ho.

Els mestres també necessitam aquesta ajuda, que els donareu a casa, perquè la nostra feina tenguí uns fruits.

I esperant la vostra participació i ajuda a veure si entre tots feim d'aquest curs quelcom inoblidable.

El claustre de professores i professor.

DE CA NOSTRA...

LLENGUA.-

La Gramàtica Mallorquina del mancorí Dr. Joan Josep Amengual.

El proper mes de gener celebrarem el segon centenari del naixement, a la casa de Son Tafona, del Dr. en Dret Joan Josep Amengual.

Amb motiu d'aquest esdeveniment l'AJuntament i el col·lectiu MONTAURA prepararà una sèrie d'actes perquè la seva figura sigui més coneguda. Per això tndrem ocasió d'aprofundir més en la seva obra en altres ocasions.

En l'aspecte lingüístic la seva figura ha estat qüestionada. Escriu "La Gramàtica de La Lengua Mallorquina" en castellà i també, en la mateixa llengua, el "Nuevo diccionario mallorquín-castellano-latín".

malització Lingüística) i del que n'és autor en Joan Albert Villaverde.

La llengua,
feina
de tots

PARLEM COM CAL.-

El mot "rato", que tan freqüentment empram, no és paraula nostra, és un inútil barbarisme. La nostra llengua té per expressar aquest concepte "espai de temps d'una certa durada", la paraula estona. Els nostres clàssics la usaven normalment: "A poca estona m'ho contà tot". Com a principal locució, podem citar a estones, en frases com "dormir a estones", "treballar a estones", "el veig a estones".

VOCABULARI.-

Escabetxo = Escabeche.
Greix = Grasa.
Llonganissa = Longaniza.
Alloli = Ajiaceite.
Suc de fruita = Zumo.
Trepó o enciam = Ensalada.
Brossat = Requesón.
Coca bamba = Bollo.
Crespells = Roscas.
Farcit = Relleno.
Cuixot = Jamón.

FESTES I ESDEVENIMENTS.-

Amb el començament del curs escolar de tots els alumnes d'Ensenyances Mitges, sembla que la vida s'ha normalitzat al nostre poble. Els alumnes d'EGB. ja començaren el curs el passat dia 16 de setembre.

Les festes més importants del mes d'octubre són: Dia 4, Festa de Sant Francesc. Dia 12, Festa del Pilar (enguany cau en dissabte). Dia 15, Santa Teresa. Dia 18, Sant Lluc, enguany cau en divendres, això vol dir que el diumenge següent, dia 20, hi haurà la primera Fira a Inca. La segona serà dia 27.

GRAMATICA

DE LA

LENGUA MALLORQUINA

POR EL DOCTOR EN DERECHOS

D. Juan José Amengual

Abogado del Real Colegio de Palma.

PALMA.

Imprenta Real regentada por D. Juan Guasp y Pascual.

1855.

Crec interessant i en homenatge seu transcriure l'escrit que va aparèixer al "Diario de Mallorca" el passat dia 30 de setembre a Línia Directa (Campanya de Nor-

El mes de Novembre comença amb la Festa de Tots Sants, dia 1, i la recordança a tots els difunts, dia 2. El diumenge, dia 3, serà la tercera Fira d'Inca. Dia 10, diumenge serà la festa de Santa Maria la Major a Inca. Dia 11, Sant Martí, si el refrany es compleix esperem que faci un estiuet. Dia 14 serà el Dijous Bo, fira major de Mallorca. Dia 22, Santa Cecília, Patrona de la música. Dia 24, diumenge de Crist Rei. Dia 25, Santa Catalina. Acaba el mes, dia 30, amb la festa de l'apòstol Sant Andreu.

Comença el mes de desembre en diumenge i comença l'Advent que ens durà al

Nadal. Dia 4, Santa Bàrbara. Dia 6, és dia festiu, Dia de la Constitució. Dia 8, Festa de la Immaculada. Dia 13, Festa de Santa Llúcia, titular del nostre Santuari. Dia 25, festa de Nadal. Dia 26, Sant Esteve. Dia 28, festa dels Innocents (alertau les innocentades). Acaba el mes i l'any amb la Festa de Santa Coloma i Sant Silvestre. Segueix la Nit de Cap d'Any i l'inici de l'Any Nou, que serà el 1992, Any de les Olimpíades de Barcelona.

L'HIVERN començarà, quan el sol estigui a Capricorn, a les 8h. 54m. de dia 22 de desembre.

Jaume Gual Mora.

Campanya de Normalització Lingüística

La Gramàtica de la llengua mallorquina, de J. Amengual

Alguns comunicants de Línia Directa han tret a rotillo la **Gramàtica de la llengua mallorquina** del missèr Joan Josep Amengual. La invoquen com a prova fefaent que el mallorquí és una "llengua" diferent de la que parlen al Principat o al País Valencià, o bé la consideren preferible a la d'en Fabra perquè és més antiga (de l'any 1858, diu un dels comunicants).

He trescat cel i infern fins que he trobat un exemplar de la primera edició de la gramàtica del doctor en Dret Joan Josep Amengual, que no és de 1858, sinó de 1835 (n'existeix una reedició de 1872, també feta a Palma). L'he llegida amb interès per tal de poder-ne fer un comentari, i la veritat és que m'he trobat un interessant testimoni del català que es parlava a Mallorca (possiblement a Palma en concret) durant la primera meitat del segle XIX. En aquest sentit, la gramàtica d'Amengual té un veritable valor documental.

Per altra banda, el missèr mallorquí no posa en dubte en cap moment la unitat del català; és més, la manifesta explícitament quan diu: **De aquí** (d'ençà de la conquesta de Jaume I) **data en estas islas el idioma lemosín, herencia hermosa de nuestros amigos y de nuestros hermanos que nos obraron la restauración** (pròleg, VIII). És ben lícit que ens plantejem, com fan alguns comunicants, si la gramàtica de n'Amengual serviria com a gramàtica normativa avui. Vegem-ho.

Primerament he d'assenyalar que la intenció d'Amengual no era de confeir una gramàtica normativa i exhaustiva del català, ni ensenyar-ne les formes cultes. La finalitat de la **Gramàtica...** era oferir als mallorquins un instrument per adquirir nocions bàsiques sobre la llengua que parlave ordinàriament i que que coneixen bé, per tal de facilitar-los l'aprenentatge del castellà. Ell mateix afirma: **Para emprender con fruto el estudio de una lengua extranjera (sic) es preciso haber antes aprendido la nativa por principios** (pròleg, X).

En segon lloc, Amengual basa la seva gramàtica únicament en el parlar viu (ja que, diu ell, **no se han podido consultar otras páginas que las del idioma pronunciado** (pròleg, XII). Això té avantatges i té inconvenients. El principal avantatge és que el català parlat a Mallorca al segle XIX era d'una qualitat envejable (resguardat com havia romàs d'influències forasteres, gràcies a l'aïllament geogràfic). Per aquest motiu, la descripció que fa de la nostra llengua resulta bastant acordada a la gramàtica normativa que avui feim servir.

Els principals inconvenients que té són els següents: 1) Dóna cabuda a la seva gramàtica a tot quant conformava el parlar viu, sense aplicar cap criteri selectiu que li permetés destriar allò realment genuí del que no ho era, o les formes generals dels dialectalismes capritxosos. 2) El missèr no té en compte la rica tradició literària escrita, ni les formes del català culte (que tanmateix no tenien interès per al l'objectiu d'ensenyar castellà). 3) L'ortografia que aplica és bastant complexa i peculiar: en el seu dèler perquè **la palabra escrita sigui la pintura exacta y el retrato verdadero de la pronunciada** (pàg. 270), ideà un codi que gairebé li permetia fer la transcripció fonètica de la llengua parlada.

D'aquests tret de l'ortografia i de les altres objeccions d'Amengual, n'inferim la principal limitació de la gramàtica de n'Amengual: no comprèn tot el domini lingüístic català, només té validesa per al dialecte que Amengual havia estudiat, i sols no és aplicable al parlar de tota Mallorca, ja que exclou les peculiaritats dels parlars de Sòller, Pollença, Felanitx... La gramàtica normativa d'una llengua, per a ser útil, ha d'abraçar tot el domini lingüístic, de manera que el parlant de qualsevol dialecte la pugui sentir com a pròpia.

Quant a la qüestió de l'antigor, hem de dir que una gramàtica no és millor pel fet de ser més antiga. Ben al contrari: la llengua evoluciona i també els estudis lingüístics avancen, de manera que la gramàtica normativa vigent per al castellà, per exemple, és sempre la darrera edició de la gramàtica de la **Real Academia Española**.

¿Voleu saber quins trets fan preferible la gramàtica normativa de l'Institut d'Estudis Catalans a qualsevol altra? En parlarem dilluns qui ve.

Jean Albert Villaverde

No deixeu de telefonar-nos!

717503

C/ Sant Miquel, 18, 2n
07002 Palma
Fax: 72 06 50

LES ILLES BALEARS TENEN LLENGUA PRÒPIA. EMPRAU-LA SEMPRE!

Grup d'Esplai S'Estel

I TU, QUE HAS FET AQUEST ESTIU?

Hola a tots i benvinguts a la segona entrega de les nostres superdivertides, al·lucinantment "guais" i hipermeganoplàstiques aventures, que varem deixar encetades en el nostre anterior article. Per refrescar les memòries de les ments més adormides, recordarem que tractava sobre ELS CAMPAMENTS.

Bé, al darrer número vos parlàvem que el nostre esplai, "S'Estel", havia organitzat dos campaments per aquest estiu, un d'ells a Menorca, l'altre a Cala Murta. I tu, què has fet aquest estiu? T'ho has passat tant bé com nosaltres? Bé, ara vos explicarem què hem fet nosaltres.

El dia 22 de juliol i fins al dia 28, ens n'anàrem 28 persones totes elles de més de dotze anys, entre nins i monitors, al Barranc d'Algendar, a Menorca, on ens esperava un home encantador (l'amo en Joan), amb el seu canet, per fer-nos passar set dies meravellosos i nits emocionants. El barranc era preciós, una vertadera joia de la natura, on totes les excursions ens deparaven aventures excepcionals de les quals els nins n'eren protagonistes. Però també la resta de l'illa ens interessava. Ens varem ocupar de conèixer Maó (on visitàrem la fàbrica del Gin Xoriguer), Ferreries, Ciudadella, Mercadal, Fornells, Es Castell (o també conegut com Villacarlos), Binibeca (àlies, "Silenci, per favor"),... a més d'alguns monuments prehistòrics (Naveta dels Tudons, Taula de Torralba).

Tot va ser molt i molt interessant. Tal volta el que més els va agradar als nins varen ser les festes de Villacarlos (on varen veure fins a quin grau arriba

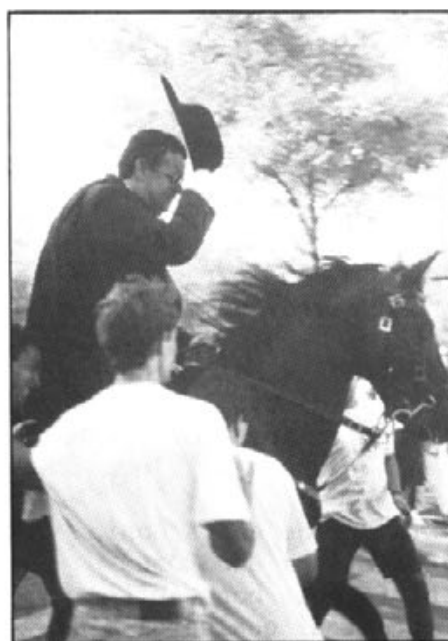

EL BARRANC D'ALGENDAR

l'acceptació popular de la "pomada"), l'excursió en barca pel sudoest de l'illa, la visita al Gin Xoriguer amb l'obsequi d'una excel·lent camiseta (moltes gràcies de part de tots nosaltres),...i per a alguns "privilegiats", va ser molt interessant la carrera nocturna, petit càstig molt adequat per la facilitat de paraula adquirida quan s'amaga el sol.

Creim que l'experiència d'aquest grup (tant de monitors com d'al·lots) ha estat molt positiva, que el grup ha resultat un èxit. Ells s'han portat estupendament, col·laborant com un equip i reaccionant de bona gana a les activitats que se'ls hi plantejaven. Per a ells, aquí va un 10. ENHORABONA, l'equip de monitors esperam que es repeteixi.

El segon campament d'aquest any estava destinat a tots els nins de l'esplai, i es va fer, com ja hem dit, a Cala Murta (Formentor), en el mateix lloc que l'any passat. Hi participaren una quarentena d'al.lots, els quals durant sis dies, (de dia 12 a dia 17 d'agost) s'aventuraren en el mōn del cōmic (els Picapedra, els Barrufets, "Indios y Pistoleros",... varen ser alguns dels seus convidats). El que mēs els va agradar varen ser els focs de campament i el sopar al castell de Gargamel.

Tots s'ho passaren d'allō mēs bé. Varen ser sis dies, per a tots molt estimulants i divertits, sobretot perquè a mēs de jugar, ho feien amb els seus herois.

Així que ja heu vist què bé ens ho passam els de l'esplai en els nostres campaments. Si per aixō, ara et fa ganer apuntar-te al nostre club, ARA ES L'HORA. Vine al club els dies 18 (de 18 a 20 hores) i 19 (de 11 a 13 hores). Tan sols fa falta tenir de quatre a catorze anys,

que els teus pares omplin la fulla d'inscripciō, que duguis una fotocopia de la Cartilla de la seguret Social i que et facis dues fotos-carnet superdivertides. Després haurás de pagar la matrícula per a tot el curs.

Per part teva, esperam que duguis molta marxa i alegria, suavitzada per unes gotes de paciència i bona educaciō. Nosaltres posarem la diversiō i la distracciō dels teus dissabtes a la tarda.

Així que ja ho saps: si no saps què fer els dissabtes, si vols fer amics, aprendre manualitats, fer excursions i acampades, viure la vida de forma mēs divertida, i a mēs fer alguna cosa interessant aquest estiu,... tans solshas d'apuntar-te al CLUB D'ESPLAI S'ESTEL". L'equip de monitors mēs marxōs, lunàtic, simpàtic i patōs d'aquest planeta t'està esperant per fer-te passar les mil-i-una aventures.

Fins ben aviat

L'EQUIP DE MONITORS

Ses Gloses

D'ES SINEVE

Un passeig pel terme de Mancor.

Des Pou a Ca Na Mirall
i cap a Son Bonafé,
si vos cans perdonau-me
per voltros no em cans mai.

Cap a Sa Font Garrover
per amunt cap a Can Ros
es un terreny molt rocós
sa feina és mala de fer.

També es Pla de Turixant
i de cap a Can Gallina
si fa una feina fina
un temps es feia cavant.

Ara toca a Sort d'En Pau
i pren de cap a Son Lluc
no em voldria fer feixuc
en sos que a mi m'escoltau.

Damunt es puig de Sa Creu
si fa qualche picornell
hi canta qualche ocell
que té una bona veu.

Son Maga i Turixant
llavors es Penyal des Corb
un dia de molta sort
es temps t'hi passa volant.

Llavors de cap a Conia
Costetes i Son Boscà
hi fa molt bon habitat
tura-t'hi qualsevol dia.

Sa feina de Can Massip
i llavors sa des Comuns
si un dia fugen es llums
tenc tersianes de grip.

Ses Planes de Massanella
i llavors sa Font d'en Ribes
no sé si en parlen llibres
és una cosa molt bella.

Montaura i Biniatzent
llavor sa Font de sa Presa
qui se lleva sa peresa
es marmulat per sa gent.

Igual que sa figuerassa
i es Comuns de Cas Metge,
no és una finca lletja
però té qualche porrassa.

Ses cases de Can Bajoca
també sa Serra Mitjana
es bestia hi passa gana
casi tot és una roca.

També té sa Font Patró
i més cap allà Son Frau
per a tothom desig sa pau
si voleu comprovau-ho.

Si vas a es puig de Suro
te fixes amb ses talaies
pocs refrescar ses idees
i no et costa ni un duro.

Sa jonqueta i s'esperó
llavors sa Serra Morena
es personal passa pena
et fa rebentar en suor.

Partesc de Son Torranet
de cap a Santa Llúcia
me ve bé qualsevol dia
fer-hi un bon dinaret.

Prenim cap a Es Rafals
per avall cap a Sa Coma
si ningú t'hi telefona
da-li es número fals.

Per avui en deix una
no vull cansar més sa vista
per posar a sa revista
això ja vos bastarà.

D'allà es veu Son Nadal
i sa Font de Biniarroí,
tot està a ull de sol
una vista lo més gran.

De Cap a Sa Coma Roja
i Sa Coma de Ses Bigues
si no vols passar fatigues
no corris contra rellotge.

Tomeu "Sinevé".

A G R A Ĩ M E N T

Els familiars de Tony Blair desitgen expressar, de tot cor, el seu agraïment més profund a tots els seus amics de Mancor per la seva simpatia i afecte durant els seus darrers i difícils dies. Tots nosaltres ens sentirem molt commoguts davant la gran quantitat de persones que assistiren a l'enterrament i al funeral. També estam molt agraïts de què Tony pugui descansar en pau en el cementeri del poble que ell estimava.

Gràcies a tots.

The family of Tony Blair would like to express their heartfelt thanks to all Tony's friends from Mancor for their support and comfort during the last difficult days.

We were very moved by the number of friends who attended the interment and funeral service, and grateful that Tony could be laid to rest in the cemetery of the village he loved.

Thanks to you all,

The Blair family

TOPONIMIA DOCUMENTADA (16)

EMPELTADA, S' (Brr).- Hem trobat documentat aquest topònim a la venda que en feu n'Andreu Mateu a Pere Moranta, el 28 de Gener de 1598. Confrontava amb el camí de Biniarroi a Santa Llúcia i la finca Ses Fontanelles d'En Joan Elies (ARM T-36).

ENDERROCAT, Lo (Brr).- Hi ha diverses finques com el Molí de Biniarroi, Son Cifre, la Coma de Canamunt de Mancor i altres que després del gran desastre de 1721 es diuen lo Enderrocat.

ERA, S' (Mn).- A l'any 1665 és de Pere Joan Morro i es diu S'Era de la possessió del Figueral (ARM P-248). A l'any 1636 és una tanca amb cases i és de Mn. Jaume Morro, prve. (ARM P-246). El 24 de gener de 1771 és subhastada per censals no pagats als hereus de Guillem Morro, passant a propietat de Jordi Abri-Dezcallar el qual el 18 de setembre de 1783, vengué cases i finca a Bernardí Mateu de Turixant. Aquesta família, posteriorment reformà l'edifici i passà a ésser la seva principal residència, prenent el nom de Turixant (ARM P-239).

ERAL, S' (Mn).- El 17 de desembre de 1487 Pere Bennàsser ven a Joan Delorda un tros de terra de 3 quarterades d'olivar i figueral, dit s'Eral. Confrontava amb camí a la font, olivar d'En Guillem Morro, olivar d'En Ponç Armengol i amb torrent que baixa de Biniarroi (ARM P-163).

ESCORCA, (Mn).- Aquesta finca, amb el mateix nom que el municipi on hi ha el Santuari de Lluc, actualment és anomenada en plural, o sia Escorques, a causa de la parcel·lació que ha experimentat. L'hem trobada documentada a l'any 1337 com a confrontant de l'alqueria de Biniarroi (ARM T-4). El 8 de setembre de 1409 és subhastada pel batle reial de Selva a instàncies dels creditors del seu propietari, Bn. Canela. Apareix escrita Schorcha (ARM AH 89). El 19 d'octubre de 1563 és de Jaume Martorell i confrontava amb la possessió de Bernat Mateu de Biniarroi, amb Ses Fontanelles de Gabriel Elies, amb la gar-

riga dita la Serra d'En Pere Alorda i amb la possessió de Cristòfol Martorell (ARM P-244). Segons el cadastre de 1698 està repartida en tretze propietaris i en el de 1764 ja són desset (AMS cadastres de dits anys).

FIGUERAL, Es (Mn).- Hi ha documentada una finca dita Es Figueral al camí de Biniatxent que el 22 de juny de 1490 Pere Valloiri en vengué una part a Joan Amengual, àlias Ponset (ARM P-169), i un altre tros de dita finca el 1563 era de Bernat Valloiri (ARM P-230). Altre topònim amb aquest nom està situat entre el camí d'Aumallutx i el torrent d'Escorca (ARM P-248). Al 1734 era de Miquel i Pere Martorell i Antoni Carbonell (ARM P-251). La part d'aquest darrer, Antoni Carbonell a l'any 1736 es diu que confronta amb una tanca de So Na Vaquera, camí d'Aumallutx i xeregall d'Escorca (ARM P-251).

FIGARALET, Es (Mn).- El 1636 era de Joan Mateu i confrontava amb camí de Biniarroi i hort de Santa Llúcia (ARM P-246). El 1775 Joan Castell ho vengué al seu cosí del mateix nom, indicant que són quatre quarterades (ARM P-238). El 1769 era de Joan Castell i confrontava amb l'hort de Santa Llúcia i amb les garrigues comunes (ARM P-259).

FIGURALET DE MASSANELLA (Mss).- Sols hem trobat documentat aquest topònim a un document datat a 6 de les kalendes de Juliol de 1329 en què Jaume Mateu ho ven a G. Castlar (ARM T-3).

FIGARASSA, Sa (Brr).- Segons els estims de 1594 era de Bartomeu Alorda que a 12 de gener de 1629 la vengué a Pere Mateu (ARM T-39). Segons el cadastre de 1764 era dels hereus de Pere Nadal Mateu (AMS Cadastre 1764).

FONTS DOCUMENTALS:

ARM: Arxiu del regne de Mallorca.

AMS: Arxiu Municipal de Selva.

Gabriel Fiol Mateu.

ARA HA FET VINT ANYS...

Les notícies del tercer trimestre de 1971 a Mancor foren:

Que el dia 16 de juliol, a la capella del Palau de l'Almudaina, es casaren Aina Martorell Oliver i Josep Mª Ginestra. També es casaren, a la parròquia de Mancor, el dia 26 de setembre, Catalina Rotger Frontera i Jaume Morro Cànaves.

Que no es registrà cap naixement, i en canvi els morts foren Bernat Ramis Ripoll, el decés del qual es produí el dia primer de juliol a l'edat de 34 anys. El 28 del mateix mes morí Miquel Bibiloni Niell, dit de Massanella, als 75 anys. El 8 de setembre morí Aina Fontanet Bonafé, madò Vallaqueta, als 90 anys. Finalment el

23 de setembre morí Catalina Grau Martorell, de Cas Saig, als 43 anys.

El butlletí del TELE-CLUB es feia ressò de què el local de l'entitat s'havia convertit en centre indiscutible de la joventut local, especialment de les al·lotges que no es trobaven gaire a gust a altres locals públics de Mancor. Acompanyam aquesta crònica retrospectiva, amb una fotografia, feta pel setembre de 1971, que evoca l'ambient de l'entitat en una tarda de diumenge.

(De "NUESTRO PUEBLO").

Lo natural és
defensar sa
nostra terra

TENIU CURA AME EL FOC
DEIXAU NET EL MEDI NATURAL

Gràcies

GOVERN BALEAR

CONSELLERIA D'AGRICULTURA I PESCA
DIRECCIÓ GENERAL D'ESTRUCTURES AGRÀRIES
I MEDI NATURAL

PER LLEPAR-SE ELS DITS

Sopes de matances

Ingredients per a 4 persones:

- 300 grams de sopes de pagès
- 250 grams de xulla de la ventresca
- 500 grams de costella de porc
- 4 grells, o cebes de sofregit
- Un porro grosset
- 2 tomàtgues de remellet (3 si són petites)
- Una cabeça d'allis
- Un pebre verd
- 8 fulles grosses de col blanca
- Sal, pebrebò, pebre vermell i un pessic d'espècies
- Oli d'oliva

Un cop l'oli ben calent en una greixonera de terra, sofregir la xulla i els allis mig esclafats. En tenir la xulla ben rossa, afegir la costella de porc amb sal i pebrebò a gust de cada consumidor.

Quan la carn estigui ben sofregida afegir el porro, els grells, el pebre verd i les tomàtgues tot tallat petit, o a la juliana. Deixar coure a poc foc. Un cop cuit el sofregit, no massa passat, afegir el juli-vert el pebre vermell, donar

dues o tres voltes i abocar l'aigua. Fer coure a foc fort.

Abans que la carn sia ben cuita, afegir la col tallada ben prime. Un cop la verdura cuita guardar-ne la meitat en un plat gran, apagar el foc, abocar les sopes, remenar fins que quedin ben banyades, rajar per sobre un raig d'oli cruu, tapar les sopes amb la verdura del plat gran, tapar la greixonera i deixar estovar durant 15 ò 20 minuts abans de servir. Les sopes de matances volen ésser carregadetes d'espècies i de carn de porc fresc, i acompanyades d'un bon vi negre.

B.Frontera

CARN FA CARN I VI FA SANG.

ELS LLINATGES DELS MANCORINS (15)

JOFRE.- Derivat de Gautfrid que vol dir "Pau de Gaut" una divinitat germànica. A Mancor no apareix fins el 6 d'octubre de 1983 amb el naixement d'Isabel, filla de Baltasar Jofre de Biniamar i de Josepa Suau de Ciutat (RCMV).

JULIÀ.- Del cognom Julianus, nom d'un sant. Està documentat Guillem Julià, natural de Massanella, al qual el 15 de maig de 1379 li foren subhastades certes terres a dit lloc per censals no pagats (ARM T-20).

JUST.- Del llatí "justus", nom de diversos sants, un dels quals fou bisbe d'Urgell. A Mancor ja apareix documentat a l'any 1308 en Pere Just. A l'any 1361 Pere just ven a Arnau Morro, ambdós de Mancor, un cens damunt unes terres que té a Biniamar (ARM T-11). A la llista d'homes d'armes de 1359 hi ha Berenguer Just de Massanella i Pere Just de Mancor (Rosselló).

LLABRÉS.- Grafia incorrecta de llebrers, caçadors de llebres. A Mancor el 8 de març de 1688 batiaren Josep Sebastià, fill de Bernat Llabrés de Sencelles i de Francesca Serra del mateix poble, però habitant del nostre poble (AD I/108/B 9). El 13 de juny de 1875 la comara batià, per estar en perill de mort, el nadó Baltasar, fill de Joan Llabrés de Binissalem i de Catalina Martorell de Mancor (AD I/60 Bap). També introduïren aquest llinatge a Mancor Rafel Llabrés de Binissalem i Maria Martí de Bunyola, el fill dels quals, Miquel, batiaren el 28 d'octubre de 1899 (AD Bap. Manc.).

LLADÓ.- Del topònim Lledó, poble de la comarca catalana de la Garrotxa. Aparegué al nostre poble amb Llorenç, fill de Rafel Lladó de Binissalem i de Magdalena Mateu de Mancor, batiat el 18 d'abril de 1797 (AD I/60/B 5). Altra família que aporta aquest llinatge fou la formada per Jaume Lladó de Selva i Francesca Sastre de Mancor que batiaren la seva filla Aina el 26 de gener de 1904 (AD Bap. Manc.).

LAY.- Nom del primer posseïdor efectiu de l'alqueria de Mancor, després de la conquesta del rei Jaume I. Encara que el dia 31 de març de 1230 dit rei entregàs aquesta alqueria al Paborde de Tarragona, a causa d'unes desavenències, que donaren lloc a un llarg procés que no acabà fins a una sentència arbitral donada pels àrbitres Baraguer, Bisbe de Barcelona i Pere de Centelles, Sagristà de Barcelona, el dia 20 d'agost de 1236, la qual permeté a Rotlà Lay que pogués disfrutar lliurament de l'alqueria de Mancor. Aquesta ja l'havia repartida entre dotze repobladors el quint de les idus d'agost de 1232. Poc sabem d'aquest personatge Rotlà Lay. Devia ésser un dels molts magnats que una vegada rebuda la seva part del botí de la conquesta, tornaren a la seva terra. Així el dia 1 de febrer de 1233 ja era el seu procurador a Mallorca que, en absència seva, donava una de les dotze parts en què havia estat dividida l'alqueria de Mancor a Guillem Company de la vila catalana de Cambrils, perquè l'havia deixada Guillem Domenech. Segons el "Codex Català del repartiment" a més de Mancor rebé el Rafal Abenmoxerif situat a Ciutat, i l'alqueria Benicrexens del terme de Pollença.

LINARS o LLINARS.- Apareix escrit de les dues maneres. Nom d'una vila de la comarca catalana del Vallès. A un document, datat a 6 de les idus de desembre de 1338, es citat com a confrontant l'honor d'En P. Linars. A un altre document de 1556 es diu que el que posseeix en Pere Bennàsser a Conia havia estat d'En Pere Llinars (ARM T-5 i T-900).

LITRÀ.- Sols hem trobat citat a Gabriel Litrà a un document de 1606 (AD I/108/B 4).

Fonts documentals:

AD: Arxiu Diocesà de Mallorca.

ARM: Arxiu del Regne de Mallorca.

ROSSELLO: "Homes d'armes de la part forana de Mallorca", Joan Rosselló Lliteres.

RCMV: Registre Civil de Mancor.

Gabriel Fiol Mateu.

TEMPERATURES I PLUGES A MANCOR DE LA VALL

Miquel Saurina Vallori

TEMPERATURES

MES	MITJA		MINIMA MES		MAXIMA MES	
	MINIMA	MAXIMA	DIA	o C.	DIA	o C.
Gener	7'2	12'9	19	5	10	18
Febrer	6'9	12'9	15	3	24	17
Març	10'0	16'9	2	7	21	22
Abril	9'5	18'2	22	5	23	23
Maig	11'2	20'5	9	8	25	26
Juny	16'6	27'0	2	6	26	35
Juliol	21'6	31'7	3	17	24	35
Agost	21'5	31'5	10	17	23	35
Setembre	19'3	28'1	28	15	23	30

PLUGES

MES	ANY 1.986	ANY 1.987	ANY 1.988	ANY 1.989	ANY 1.990	MITJA DELS ANYS 1.986/90	
						ANY 1.991	
Gener	113 litres	259 litres	68 litres	14 litres	120 litres	115 litres	220 litres
Febrer	101 "	155 "	11 "	53 "	13 "	67 "	145 "
Març	28 "	36 "	44 "	39 "	48 "	39 "	63 "
Abril	83 "	24 "	123 "	85 "	102 "	84 "	80 "
Maig	11 "	41 "	83 "	92 "	23 "	50 "	129 "
Juny	11 "	1 "	80 "	4 "	4 "	20 "	43 "
Juliol	64 "	25 "	2 "	2 "	1 "	19 "	- "
Agost	1 "	- "	11 "	14 "	21 "	9 "	56 "
Setembre	171 "	57 "	79 "	172 "	49 "	106 "	57 "
Octubre	170 "	60 "	20 "	6 "	267 "	105 "	
Novembre	123 "	189 "	54 "	141 "	125 "	126 "	
Desembre	107 "	116 "	65 "	113 "	50 "	90 "	
	983 litres	963 litres	640 litres	735 litres	823 litres	830 litres	

Un telèfon
gratuit per sortir
de la droga

PER A TOXICOMANS
I TOXICOMANES
I LES SEVES MARES, PARES,
GERMANS, PARELLES,
AMICS I AMIGUES
I TOTS AQUELLS
QUE SE'LS ESTIMEN

Perquè els toxicomans necessiten ajuda i aquells que els envolten, també. Per saber què fer en cada cas. Per trobar una sortida. Per conèixer els recursos que existeixen a la nostra Comunitat Autònoma.

De dilluns a divendres, de 9 a 14 hrs., un equip de professionals atindrà totes les consultes

GOVERN BALEAR

Conselleria de Sanitat i Seguretat Social

ESGLÉSIA LOCAL

Un antidecàleg que endevina

Vetaquí alguns punts d'un antidecàleg que reflexen els criteris que -en més de dues ocasions- orienten la conducta de moltes persones.

- 1.- Estimaràs els doblers, el luxe i la bona vida amb tot el teu ser, amb tota la teva ànima i per damunt totes les coses.
- 2.- Honraràs a ton pare i a ta mare mentre les puguis necessitar. Llavors les estimaràs d'enfora, cridant-los per telèfon (si necessites la seva ajuda econòmica) i cercant-los una residència per tal de poder viure tu la teva vida, sense preocupacions, quedant-te lliure.
- 3.- Trepitjaràs a tot aquell que es posi davant tú. El món és dels forts. El qui vengui darrera que s'espavilli.
- 4.- Frueix del sexe lo més i millor que puguis. Ets l'amo del teu cos; i si pots, no deixis de pescar el dels altres.

5.- Aprofitaràs totes les ocasions que se te presentin per guanyar tots els doblers que puguis, sense mirar per quins mitjans les aconseguixes. El negoci és el negoci.

6.- Viuràs de les apariències i de la doble cara com la majoria de la gent. La calúnnia fa lleig, però no perdís de vista que hi ha trampes molt ben posades i que l'àrbitre no les veu.

7.- Mai no deixis de desitjar tot quant tenguís ganes. Si te deixes conduir per la moral evangèlica, no podràs fer gran cosa. Dels triomfadors és l'èxit, la fama i els grans comptes corrents.

Tots aquests moments es resumeixen en dos:

- Fé tot lo que doni la gana, ¿no ets lliure?.
- I els altres...que s'arreglin.

¿Es aquesta l'ètica o la moral que condueix la meua manera de fer les coses?.

Bartomeu Fons Pascual.

EL FUTBOL

Definitivament el MONTAURA es quedà a 2ª Regional per a la temporada 1991/92. L'equip s'ha reforçat. Facem un repàs a les altes i baixes.

ALTES: Miquel Simonet (Binissalem), Josep Mateu (La Salle), Vicenç Canals (Xilvar), Andreu Sola (Xilvar), Joan Sastre (Constància), Josep Mª Muñoz (Llosetense) i Rafel Carbonell (Mariense). En total 7.

BAIXES: Miquel Vaquer, Tomeu Reinés, Joan Sampol, Víctor Segarra, Toni Feliu, Toni Monjo i Julio Gàlvez. També 7.

La plantilla actual és la següent:

Porters: Joan Martorell i Rafel Carbonell.

Defenses: Guillem Amer, Miquel Cuenca, Carlos Garcia, Toni Servera, Guillem Vllalonga, Joan Sastre, Josep Mª Muñoz.

Mitjos: Joan Perelló, Toni Estrany, Ramon Arrom, Tolo Prats, Andrés Sola, Vicenç Canals i Miquel Lluís Mora.

Davanters: Toni Gàlvez, Biel Moranta, Manolo Moreno, Josep Mateu, Julio Garcia, Pedro Amengual. Miquel Simonet.

L'entrenador segueix el mateix: Manolo Escudero.

Cal dir que dels jugadors n'hi ha 11 que són de Mancor.

El pressupost de la temporada és el següent:

INGRESSOS:		DESPESES:	
Socis	400.000	Botes	125.000
Taquilles .	250.000	Roba	75.000
Rifes	250.000	Arbitres .	200.000
Ajudes	100.000	Federació	225.000
	-----	Neteja roba	100.000
Total	1.000.000	Botiquín	50.000
		Mat. Ofic..	25.000
		" Camp .	75.000
		Balons.....	25.000
		Altres	100.000

		Total	1.000.000

La Junta Directiva està constituïda per les següents persones:

President: Jaume Martorell Martorell.
 Vicepresident 1: Joan Martorell Moya.
 Vicepresident 2: Miquel Vallori Mateu.
 Vicepresident 3: Guillem Coll Morro.
 Tresorer: Joan Abrines Reynés.
 Comptador: Tomàs Fontanet Martorell.
 Secretari: Guillem Martorell Martorell.
 Vicesecretari: Llorenç Abrines Reynés.
 Vocals: Bernardí Coll Martorell.
 Lleonard Pocoví Morro.
 Cristòfol Solà Bibiloni.

SOCIS abonats al 15 de setembre de 1991:

Cobrats	125
Pendents cobrament ...	75
Anul.lats	25

Des d'aquestes retxes volem fer saber a tots els que no han retirat els carnets s'animin a fer-ho perquè els ingressos són pocs i les despeses són moltes.

Començà el partit i als 30 segons, en un despiste defensiu, el Valldemossa marcà el primer gol. Tots pensàvem amb el malefici d'aquest equip. Per ventura fou el gol primer de la segona Regional. Per sort l'equip no es posà nerviós i, al minut 34, en Biel Moranta, que va dur de capoll a la defensiva visitant, va empatar el partit. El mateix jugador, al minut 41, marcava el segon, que ens avançava en el marcador. Aquest segon gol va ser fet de cap a centre del jove Sola. En el darrer quart del partit el Montaura va perdonar per tres vegades a l'equip visitant.

El millor del partit: El públic i els dos gols d'En Biel Moranta.

Alineació: Martorell (2), Amer (3), Cuenca (2), Carlos (3), Villalonga (1), Perelló (1), Servera (1), Moreno (1), Sola (2), B. Moranta (3), J. Mateu (3). Suplents: Sastre (1), Estrany (2), Julio (1), José MA (-) i Gálvez (-).

Targetes grogues: B. Moranta i Perelló.

PUIGPUNYENT 1 MONTAURA 3

Gran partit el disputat pel nostre equip. Amb molta seriositat a totes les seves línies. Cal destacar el debut de Biel Moranta com a porter, no va tenir molta feina gràcies a la tasca de tot l'equip. Molt de públic de Mancor a Puigpunyent que donà molta moral i confiança als jugadors. Els gols foren marcats per Toni Gálvez (2), minuts 39 i 80, i Pep Mateu al m. 59.

Alineació: Moranta (2), Amer (3), Cuenca(3), Carlos (3), Villalonga (2), Servera (2), Gálvez (3), Mateu (3), Moreno (2), Mora (2), Perelló (2). Suplents: Canals (-), Muñoz (1), Julio (1), Sastre (1), Arrom (-).

No va haver-hi cap amonestació als nostres jugadors.

MONTAURA 0 FERRIOLENSE 1

Partit decepcionant el que va oferir el Montaura i també amb molta mala sort. Els visitants es trobaren amb un gol de sort, marcat pel Montaura en pròpia porta i llavors fallaren un penalti quan mancaven 20 minuts per acabar el partit. L'equip no ha vist la pilota en tot el temps, posant més cor que cap, jugant contra rellotge. Un partit molt xarec, però emocionant per l'incertesa del resultat. El més xarec: El penalti fallat.

Partits de Pre-temporada:

Alaró	0	Montaura	0
Montaura	0	Sallista	2
Constància	0	Montaura	1

Partits jugats a la Lliga:

MONTAURA 2 VALLDEMOSSA 1

Alineació: Martorell (-), Amer (-), Cuenca (-), Carl (1), Villalonga (-), Servera (-), Perelló (-), Mateu (-), B. Moranta (-), Mora (-), Moreno (-). Suplents: Sola (-), Muñoz (-), Sastre (-), Julio (-), Gálvez (-).

Targetes grogues: A. Gálvez i Sastre.

Targeta roja: Miquel Cuenca.

PORRERES 0 MONTAURA 0

Partit disputat en un terreny amb molt de fang i amb pluja tot el temps. Encara que era molt difícil jugar, l'equip va lluitar molt. Hem de destacar el debut del binissalemer Miquel Simonet en les files del Montaura, però al m. 20 fou caçat pel turmell i va haver de retirar-se lesionat. També cal destacar l'actuació del porter Joan Martorell, que si el passat diumenge havia tengut un partit dolent, avui ha realitzat un bon partit. A punt d'acabar en B. Moranta va estavallar la pilota al pal i va sortir fora, hauria suposat la victòria.

El millor del partit: El punt positiu.

El més xarec: El fang i la pluja.

Alineació: Martorell (3), Amer (3), Carlos (3), Muñoz (2), Sastre (2), Servera (2), Perelló (2), Mateu (2), B. Moranta (2), Arrom (2), Simonet (3). Suplents: Julio (2), Canals (2), Moreno (2), Prats (2), Sola (2).

Va ser amonestat amb tarja groga el jugador Carlos.

CLASSIFICACIO:

1 .-	Llucmajor	7 + 3
2 .-	Ferriolense	6 + 2
3 .-	Algaida	6 + 2
4 .-	S'Arracó	6 + 2
5 .-	Montaura	5 + 1

Golejadors:

1.-	Biel Moranta	2
2.-	Toni Gálvez	2
3.-	J. Mateu	1

Targetes:

1.-	Cuenca	3 punts.
2.-	B. Moranta	1 "
3.-	Perelló	1 "
4.-	Carlos	1 "
5.-	Sastre	1 "
6.-	Gálvez	1 "

Regularitat:

1.-	Carlos	10 punts.
2.-	Amer	9 "
3.-	J. Mateu	8 "
4.-	B. Moranta	7 "

Per acabar vull afegir que s'ha format un equip d'infantils, que començarà la lliga el dia 12 d'octubre visitant a l'Algaida. Informarem al proper número de la revista.

Miquel Vallori.

Imatges d'ahir

Com informam a les pàgines interiors, amb la reforma del pont, vora el pou comú, ha desaparegut l'últim obstacle que podia ocasionar embussos al tram cobert del torrent de Biniarroí. Es d'esperar que l'actual encarrilament i cobertura sigui més eficaç i de més durada que els dos anteriors. El problema per comunicar el barri de S'Ametlar, urbanitzat a la segona meitat del segle XIX, amb la resta de la població, es començà a solucionar amb la construcció, a l'any 1889, d'un magnífic pont, ara desaparegut. Durant la Guerra Civil, i amb fons del "Sello Pro Paro" es cobrí un tram que permetia comunicar l'Avinguda i la carretera d'Inca amb els carrers Nou, del Bisbe i Orient. A l'any 1954 es cobrí des del pont de s'Ametlar fins al carrer de Sa Creu, cobertura que resultà desastrosa i amb poc temps s'esfondrà. A l'any 1960 es tornà refer en més bons materials que l'anterior, però que el diluvi de l'1 de setembre de 1983 demostrà ésser insuficient i perillosa. Com recordam el 19 de juny de 1988 el molt Honorable President del Govern Balear inaugurà l'actual i tercer encarrilament i cobertura. La fotografia ens mostra com es trobava la part coberta a l'any 1961.

En Biel de Son Nadal.